T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ TEKNOLOJİ HAMLESİ

SERKA
SERHAT KALKINMA AJANSI
DEVELOPMENT AGENCY

TRA2 BÖLGESİ
SANAYİ BÖLGELERİ ALTYAPI DURUMLARI VE İHTİYAÇ ANALİZİ

2023

serka.gov.tr

T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ TEKNOLOJİ HAMLESİ

SERKA KALKINMA AJANSI DEVELOPMENT AGENCY

TRA2 BÖLGESİ
SANAYİ BÖLGELERİ ALTYAPI DURUMLARI VE İHTİYAÇ ANALİZİ

2023

T.C. Serhat Kalkınma Ajansı

Ortakapı Mahallesi, Atatürk Caddesi No: 69
Merkez / KARS / **TÜRKİYE**

Tel : +90 474 212 52 00
Faks : +90 474 212 52 04
E-Posta : info@serka.gov.tr
İnternet Sitesi : www.serka.gov.tr

TRA2 BÖLGESİ SANAYİ BÖLGELERİ ALTYAPI DURUMLARI VE İHTİYAÇ ANALİZİ

ISBN : 978-605-70780-7-0

Sayfa Sayısı : 107

Yayına Hazırlayanlar:
Ramazan Mutlu DOĞANER - *Koordinatör*
Gökhan ÖZİNCE - *Koordinatör*
Ensar BEKTAŞ - *Uzman*
Utku Hakan BACAKSIZOĞLU - *Uzman*
Yusuf ÜLKER - *Uzman*

Yayın Sahibi
T.C. Serhat Kalkınma Ajansı

Tasarım ve Baskıya Hazırlık
Artı5 Medya Tanıtım
arti5medya.com

Sanat Yönetmeni
Muhammed Furkan SUNGUR

Yayın içerisinde kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılmasının fikri mülkiyet hukukuna tabidir. Kaynak gösterilmek kaydı ile T.C. Serhat Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

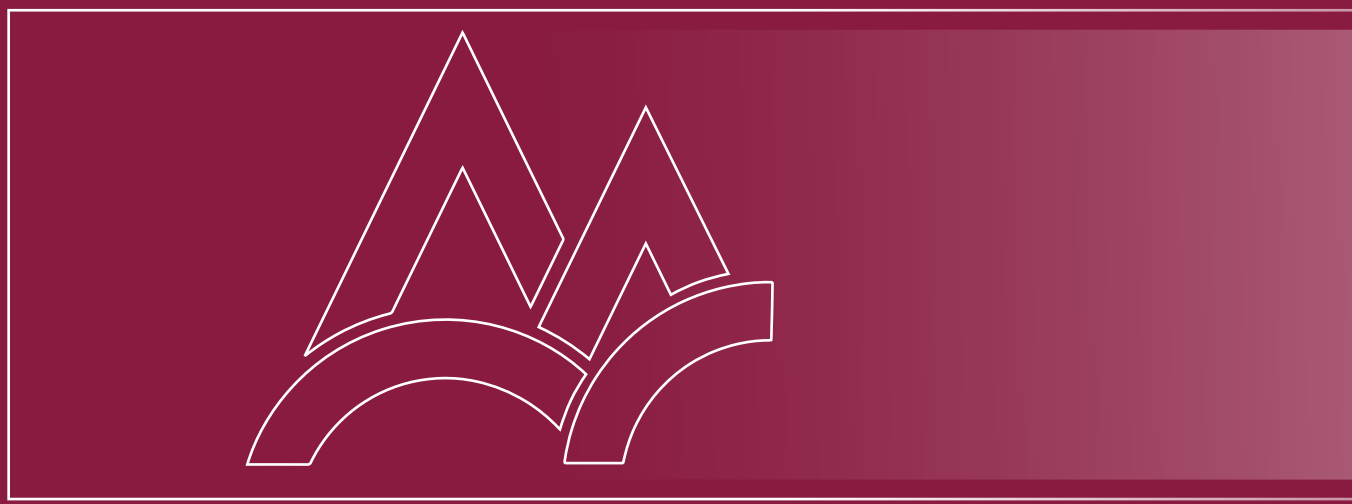
T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ TEKNOLOJİ HAMLESİ

SERKA SERHAT KALKINMA AJANSI DEVELOPMENT AGENCY

TRA2 BÖLGESİ SANAYİ BÖLGELERİ ALTYAPI DURUMLARI VE İHTİYAÇ ANALİZİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

Günümüzde toplu, planlı ve düzenli sanayi bölgelerinin kurularak altyapı imkânlarının güçlendirilmesi sanayi sektörünün gelişimi bakımından önem ihtiva etmektedir. Bunun için TRA2 Bölgesi'ndeki sanayi bölgelerinin incelenmesi ve gelişim durumunun ortaya konulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla TRA2 Bölgesi'nde toplam 6 adet organize sanayi bölgesi (OSB) bulunmakla birlikte bunlardan 5'i faal olup 1'inin altyapı çalışmaları devam etmektedir. Bölgede 10 adet faal durumda sanayi sitesi (SS) bulunmaktadır. Ayrıca planlama ve altyapı çalışmaları devam eden 2 adet sanayi sitesi (SS) bulunmaktadır. Bunlara ek olarak Ağrı ilinde 2019 yılından beri gelişim gösteren ve hâlihazırda faal durumda bulunan Tekstilkent, KOBİ Merkezi ve Ayakkabıcılar Sitesi önemli sanayi alanlarıdır.

TRA2 Bölgesi'nin (Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars) sanayi sektöründeki rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlamak amacıyla bölgede bulunan organize sanayi bölgeleri (OSB) ve sanayi sitelerinin (SS) mevcut durumu mercek altına alınarak ihtiyaç analizi yapılmıştır. Bu çerçevede yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlar bağlamında ilgili paydaşlar ile görüşmeler sağlanmıştır. İhtiyaç duyulan hususlarda ilgili kurum ve kuruluşlardan bilgi temin edilmiştir. Ayrıca saha çalışmaları kapsamında Bölgede hâlihazırda faal durumda bulunan ve altyapı çalışmaları devam eden OSB ve SS'lerin durumu yerinde incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda sanayi alanlarının altyapı durumu ve ihtiyaçları, insan kaynakları kapasitesi, idari yapıları ve kapasite durumu ile bu alanlarda verilen hizmetler gibi hususlar analiz edilmiştir.

Kars ve Iğdır illerindeki karma OSB'lerin halen ihtiyaçları olmakla birlikte temel altyapı hizmetlerine yönelik birçok konuda ilerleme kaydettiği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte Ağrı ve Ardahan illerindeki karma OSB'lerde ise temel altyapıya ilişkin eksiklikler önemli yer tutmaktadır. Genel olarak OSB'lerin durumu değerlendirildiğinde elektrik, kanalizasyon, yol, aydınlatma ve doğalgaz gibi altyapı ve üst yapı eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir. Bölgedeki OSB'lerden hiçbirinde atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. Ayrıca sosyal tesis, kreş, itfaiye, güvenlik ve geri kazanım tesisi gibi sanayi alanları için öncelik arz eden tesislere ve hizmetlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Yine Bölgede bulunan sanayi sitelerinin (SS) doluluk oranları yüksek olsa da birçoğunun altyapı ve üst yapı eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu eksikliklerin başında ise ulaşım altyapısının yetersizliği, kanalizasyon sistemi sorunları, site içi yol sorunları ile elektrik ve doğalgaz altyapısının olmayışı gibi hususlar gelmektedir.

TRA2 Bölgesi'ndeki mevcut sanayi alanlarının güncel durumunu ortaya koyan ve gelecek dönem için önemli bir projeksiyon oluşturan bu çalışma ile hem mevcut sorunların çözülmesi hem de plan ve politikalara kaynak oluşturulması hedeflenmiştir. Bu minvalde, söz konusu çalışmanın TRA2 Bölgesi'nin önceliklerinden olan planlı sanayileşme ve sürdürülebilir kalkınma sürecine katkı sunması beklenmektedir.

İçindekiler

HARİTALAR 7
TABLOLAR 7
KISALTMALAR 7

1. GİRİŞ 9

2. TRA2 BÖLGESİ SANAYİ SEKTÖRÜ GENEL DURUMU 13

3. TRA2 BÖLGESİ SANAYİ BÖLGELERİ MEVCUT DURUM VE İHTİYAÇ ANALİZİ 21
3.1. Ağrı İli Sanayi Bölgeleri 22
3.1.1. Ağrı Organize Sanayi Bölgesi 22
3.1.2. Ağrı Merkez Vali Kutlu Aktaş Sanayi Sitesi 27
3.1.3. Ağrı Patnos Sanayi Sitesi 31
3.1.4 Ağrı Doğubayazıt Sanayi Sitesi 35
3.1.5 Ağrı Eleşkirt Sanayi Sitesi 39
3.1.6. Ağrı Diyadin Sanayi Sitesi 43
3.2. Ardahan İli Sanayi Bölgeleri 47
3.2.1. Ardahan Organize Sanayi Bölgesi 47
3.2.2. Ardahan Sanayi Sitesi 52
3.3. Iğdır İli Sanayi Bölgeleri 58
3.3.1. Iğdır Organize Sanayi Bölgesi 59
3.3.2. Iğdır Sanayi Sitesi 64
3.4. Kars İli Sanayi Bölgeleri 68
3.4.1 Kars Organize Sanayi Bölgesi 68
3.4.2. Kars Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi 72
3.4.3. Kars Merkezi Sanayi Sitesi 75
3.4.4. Sarıkamış Sanayi Sitesi 79
3.4.5. Kağızman Sanayi Sitesi 83

4. ALTYAPI ÇALIŞMALARI DEVAM EDEN SANAYİ BÖLGELERİ 89
4.1. Ağrı İli 90
4.1.1. Diyadin Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi 90
4.2. Ardahan İli 93
4.2.1. Göle Sanayi Sitesi 93
4.3. Kars İli 95
4.3.1. Selim Sanayi Sitesi 95

5. ALTERNATİF SANAYİ ALANLARI 99
5.1. Ağrı İli 100

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 103

KAYNAKÇA 106

Haritalar

Harita 1. TRA2 Bölgesi'ndeki OSB'lerin Mevcut Durumu ve Dağılımı 14

Tablolar

Tablo 1: TRA2 Bölge İllerinde OSB Alan Verileri, 2023 15

Tablo 2: TRA2 Bölgesi'nde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı, 2022 17

Kısaltmalar

ADSL	: Asimetrik Sayısal Abone Hattı
BOTAŞ	: Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi
CUGP	: Çalışan ve Üreten Gençler Programı
EPDK	: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
GPON	: Fiber Optik Ağ
GBPS	: Saniye Başına İletilen Veri
GES	: Güneş Enerji Santrali
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
kVA	: Kilovolt-amper
KOSGEB:	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme Başkanlığı
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MOBESE	: Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu
OSGB	: Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
SS	: Sanayi Sitesi
TDİ	: Tarıma Dayalı İhtisas
TRA2 Bölgesi	: Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars İlleri
TSO	: Ticaret ve Sanayi Odası
VDSL	: Çok Yüksek Hızlı Abone Hattı

1. Bölüm

GİRİŞ

1. Giriş

Modern ekonomilerin yapıtaşlarından biri olan organize sanayi bölgeleri (OSB), küresel rekabetin yoğun olduğu bir dünyada ülkelerin sanayileşme süreçlerinde kritik bir role sahiptir. OSB'ler üretimin toplulaştırılması, altyapı hizmetlerinin optimizasyonu ve endüstriyel sinerjinin teşvik edilmesi yoluyla ekonomik verimliliği ve yenilikçiliği artırma potansiyeline sahiptir. Dünya genelinde değerlendirildiğinde OSB'ler, hızla değişen teknolojik ve ekonomik şartlara uyum sağlama yeteneğiyle ülkelerin kalkınma hızını artıran temel unsurlardan biri haline gelmiştir.

Türkiye, stratejik konumu ve dinamik sanayi yapısı ile OSB'lerin gelişimi açısından güzel bir örnek teşkil etmektedir. Ülkenin coğrafi konumu, Avrupa, Asya ve Ortadoğu pazarlarına erişim sağlayarak, Türkiye'yi bir üretim ve ticaret merkezi olarak öne çıkarmaktadır. Özellikle TRA2 Bölgesi gibi gelişmekte olan bölgelerdeki OSB'ler, Türkiye'nin ekonomik büyümesinde ve bölgesel dengesizliklerin azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

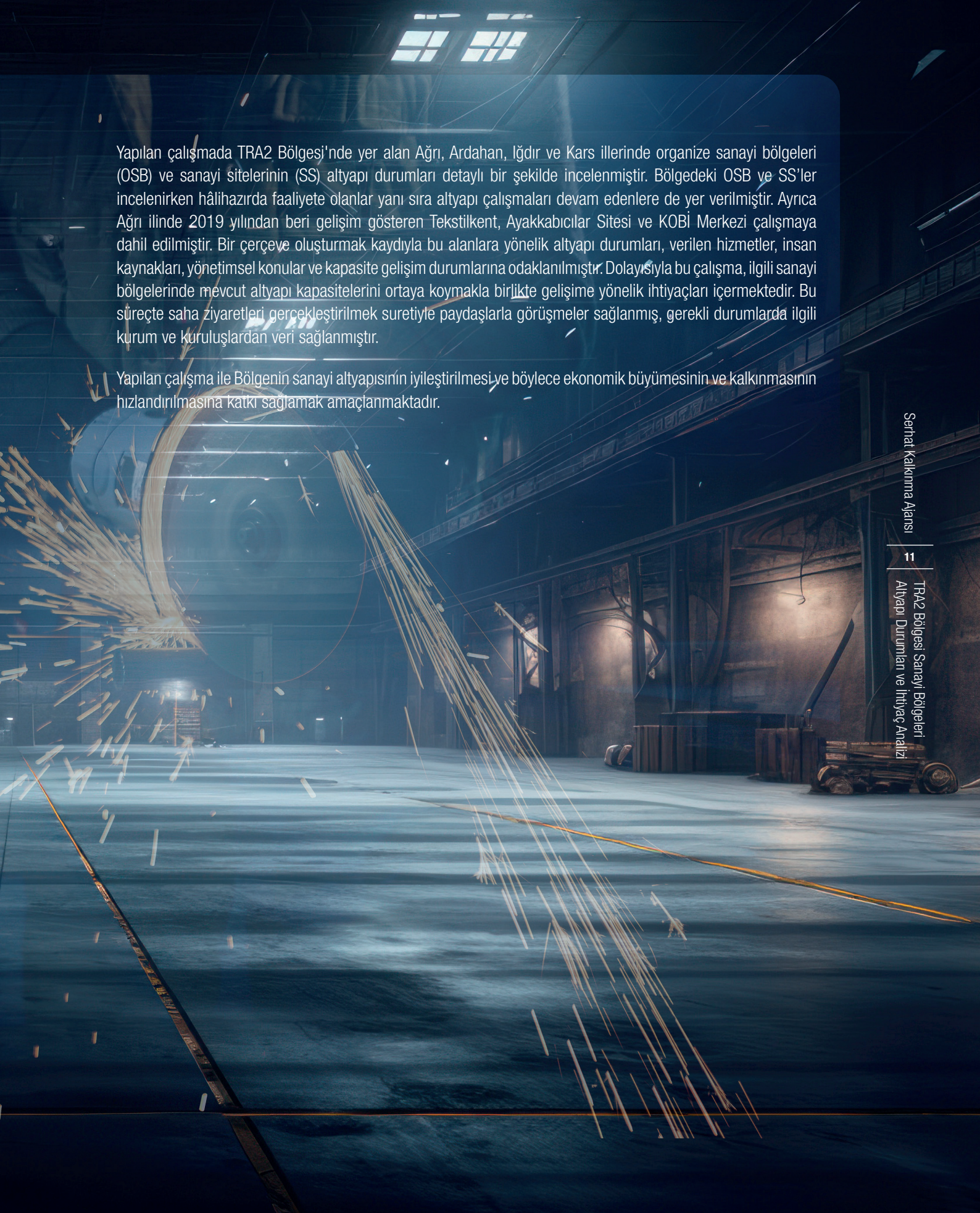
Organize sanayi bölgelerinin sunduğu avantajlar, sadece altyapı ve maliyet verimliliği ile sınırlı değildir. Bu bölgeler, işbirliği ve yenilikçilik için bir platform olarak da işlev görmektedir. Gelişmiş altyapıları, nitelikli iş gücüne erişim ve hükümet destekleri ile OSB'ler yerli ve yabancı yatırımcılar için cazip fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca, sürdürülebilir üretim pratiklerini teşvik ederek çevresel etkiyi azaltma konusunda da önemli bir rol oynamaktadır.

Sanayi siteleri (SS), dünya genelinde ve Türkiye'de ekonomik ve sosyal yapı içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. SS'ler genellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) yoğunlaştığı, üretim ve hizmet sektörlerinin kesişim noktasında bulunur. Yerel ekonomilerin can damarlarından biri olan SS'ler istihdam sağlama ve yenilikçi girişimciliği destekleme açısından kritik bir role sahiptir.

Dünya çapında, sanayi siteleri (SS), ekonomik büyümenin lokomotifleri olarak görülür. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, SS'ler kalkınma stratejilerinin merkezinde yer alır. Küresel pazarda rekabetçi olabilmek için teknolojiye ve yenilikçi yöntemlere yatırım yaparlar. Bu yatırımlar yerel düzeyde ekonomik kalkınmayı teşvik ederken, uluslararası ticarette de etkili bir varlık göstermelerini sağlar.

Türkiye'de ise sanayi siteleri (SS), ekonomik yapı içerisindeki dönüşümün ve çeşitliliğin bir göstergesidir. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yer alan SS'ler hem bölgesel kalkınmayı destekler hem de Türkiye'nin genel ekonomik performansına önemli katkılarda bulunur. İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük şehirlerdeki sanayi siteleri, daha çok teknoloji ve ihracat odaklı faaliyet gösterirken, Anadolu'daki küçük şehirlerdeki SS'ler daha çok yerel ihtiyaçlara yönelik üretim yapar. Bu çeşitlilik, Türkiye'nin ekonomik dinamizminin ve adaptasyon kabiliyetinin bir yansımasıdır.

Sonuç olarak sanayi siteleri, hem dünya genelinde hem de Türkiye'de ekonomik kalkınmanın ve sosyal dönüşümün önemli unsurlarıdır. Yerel girişimciliği teşvik eden, istihdam yaratan ve yenilikçi fikirleri destekleyen bu yapılar, ekonomik sürdürülebilirliğin temel taşlarından biridir.

Yapılan çalışmada TRA2 Bölgesi'nde yer alan Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde organize sanayi bölgeleri (OSB) ve sanayi sitelerinin (SS) altyapı durumları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bölgedeki OSB ve SS'ler incelenirken hâlihazırda faaliyete olanlar yanı sıra altyapı çalışmaları devam edenlere de yer verilmiştir. Ayrıca Ağrı ilinde 2019 yılından beri gelişim gösteren Tekstilkent, Ayakkabıcılar Sitesi ve KOBİ Merkezi çalışmaya dahil edilmiştir. Bir çerçeve oluşturmak kaydıyla bu alanlara yönelik altyapı durumları, verilen hizmetler, insan kaynakları, yönetimsel konular ve kapasite gelişim durumlarına odaklanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, ilgili sanayi bölgelerinde mevcut altyapı kapasitelerini ortaya koymakla birlikte gelişime yönelik ihtiyaçları içermektedir. Bu süreçte saha ziyaretleri gerçekleştirilmek suretiyle paydaşlarla görüşmeler sağlanmış, gerekli durumlarda ilgili kurum ve kuruluşlardan veri sağlanmıştır.

Yapılan çalışma ile Bölgenin sanayi altyapısının iyileştirilmesi ve böylece ekonomik büyümesinin ve kalkınmasının hızlandırılmasına katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

2. Bölüm

TRA2 BÖLGESİ SANAYİ SEKTÖRÜ GENEL DURUMU

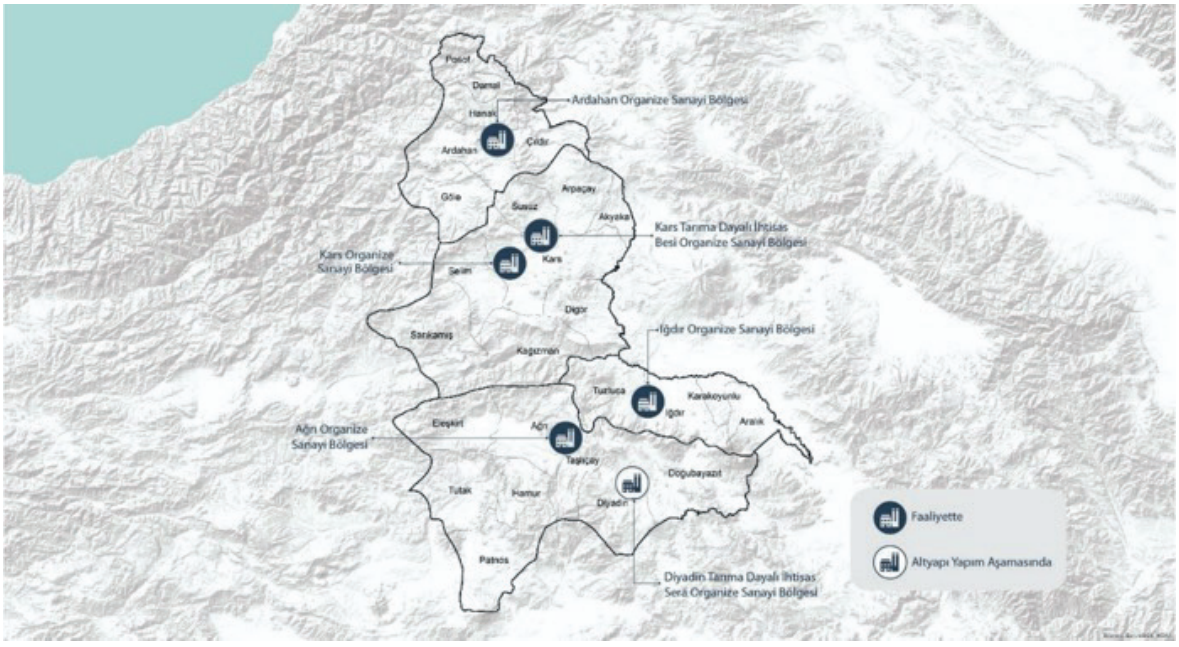

2. TRA2 Bölgesi Sanayi Sektörü Genel Durumu

Bu bölümde, TRA2 Bölgesi'ndeki sanayi sektörünün genel durumu incelenerek bölgenin sanayi tablosu ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Bölgedeki organize sanayi bölgeleri (OSB) ve sanayi sitelerinin (SS) illere göre dağılımı ve doluluk oranları üzerinde durulmuştur. Ayrıca sanayi bölgelerindeki altyapı durumlarına ve ihtiyaçlara yönelik genel değerlendirmelere yer verilmiştir. Akabinde firma sayıları ve istihdam durumları göz önünde bulundurularak Bölge illerinde öne çıkan alt sektörlere ilişkin bir analiz yapılmıştır.

2023 yılı Aralık ayı itibarıyla TRA2 Bölgesi'nde 5'i aktif durumda olan ve 1'i altyapı çalışmaları devam eden toplam 6 organize sanayi bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Bunların 4'ü karma OSB ve 2'i ihtisas OSB niteliğindedir. Bölge içerisinde her ilde karma OSB bulunmakla birlikte yalnızca Ağrı ve Kars illerinde tarıma dayalı ihtisas OSB vardır. OSB'lerin illerdeki dağılımı şöyledir. Ağrı ilinde Merkez ilçesinde faal durumda bulunan 1 karma OSB ve Diyadin ilçesinde altyapı çalışmaları devam eden Diyadin Tarıma Dayalı İhtisas (TDİ) Sera OSB yer almaktadır. Ardahan ve Iğdır İli Merkez ilçelerinde 1'er karma OSB faaliyet göstermektedir. Kars ili Merkez ilçesinde faal olan 1 Karma OSB ve Tarıma Dayalı İhtisas (TDİ) Besi OSB yer almaktadır. Harita 1'de hâlihazırda faaliyette olan ve yapım aşamalarındaki OSB'ler gösterilmiştir.

Harita 1. TRA2 Bölgesi'ndeki OSB'lerin Mevcut Durumu ve Dağılımı

Kaynak: (TRA2 Bölgesi OSB verileri kullanılarak üretilmiştir.)

2023 yılı itibarıyla TRA2 Bölgesi illeri arasında en yüksek doluluk oranı Kars OSB'dedir. Faaliyette olan OSB'lerin doluluk oranlarına bakıldığında Ağrı OSB'deki parsellerin yüzde 7'sinin, Iğdır OSB'de yüzde 60'ının, Ardahan OSB'de yüzde 20'sinin, Kars OSB'de yüzde 92'sinin ve Kars Tarıma Dayalı İhtisas (TDİ) Besi OSB'de ise yüzde 19'unun tahsislerinin yapıldığı görülmektedir.

Tablo 1: TRA2 Bölge İllerinde OSB Alan Verileri, 2023

	Ağrı		Ardahan	Iğdır	Kars	
OSB Adı	Ağrı Diyadin (Sera) Tarıma Dayalı İhtisas (TDİ) OSB	Ağrı OSB	Ardahan OSB	Iğdır OSB	Kars Tarıma Dayalı İhtisas (TDİ) Besi OSB	Kars OSB
Faaliyet Türü	İhtisas	Karma	Karma	Karma	İhtisas	Karma
Faaliyet Durumu	Altyapı Yapım Aşamasında	Faaliyette	Faaliyette	Faaliyette	Faaliyette	Faaliyette
OSB Alanı (hektar)	130	112	51,4	200	147,6	150,92
Toplam Parsel Sayısı	38	101	30	98	105	129
Tahsis Edilen Parsel Sayısı	-	7	6	59	20	119
Tahsis Edilebilir Parsel Sayısı	-	94	24	39	85	10
Üretim Yapılan Parsel Sayısı	-	6	-	24	1	80

Kaynak: (TRA2 Bölgesi OSB Müdürlükleri, 2023)

Yapılan saha ziyaretleri ve OSB yönetimlerinden alınan bilgilere göre OSB altyapılarına ilişkin önemli eksiklerin olduğu tespit edilmiştir. Kars ve Iğdır illerindeki karma OSB'lerin temel altyapı konularında ilerleme kaydetmekle birlikte mevcut durumda bazı gereksinimler süregelmektedir. Bununla birlikte Ağrı ve Ardahan illerindeki karma OSB'lerde ise temel altyapılara ilişkin eksiklikler de önemli yer tutmaktadır. Genel olarak OSB'lerin durumu değerlendirildiğinde elektrik, kanalizasyon, yol, aydınlatma ve doğalgaz gibi altyapı ve üst yapı eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir. Bölgedeki OSB'lerden hiçbirinde atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. Ayrıca sosyal tesis, kreş, itfaiye, geri kazanım tesisi gibi ihtiyaçlar söz konusudur.

TRA2 Bölgesi geneline bakıldığında OSB'lerde yer alan firmaların sektörel eğilimine göre en çok gıda, içecek, inşaat malzemeleri, metalik olmayan ürünler, metal işleme, orman ürünleri ürettiği görülmektedir. Teknoloji düzeyi olarak bakıldığında ise düşük ve orta-düşük teknolojili ürünler üretildiği tespit edilmiştir.

2023 yılı Aralık ayı itibarıyla TRA2 Bölgesinde aktif durumda olan 10 sanayi sitesi (SS) bulunmaktadır. Ayrıca 2 SS'nin planlama ve altyapı çalışmaları devam etmektedir. Bölgedeki SS'lerin illere göre dağılımı şöyledir. Ağrı ilinin Merkez, Diyadin, Doğubayazıt, Eleşkirt ve Patnos ilçelerinde 1'er SS faaliyet göstermektedir. Ardahan ili Merkez ilçesinde bulunan SS faal olup Göle ilçesinde 1 SS'nin planlama ve altyapı çalışmaları yürütülmektedir. Iğdır ili Merkez ilçesinde bulunan 1 SS faal durumdadır. Kars ilinde Merkez, Sarıkamış ve Kağızman ilçelerinde 1'er SS faaliyet göstermektedir. Ayrıca Kars ili Selim ilçesinde yapım aşamasında olan 1 SS bulunmaktadır.

TRA2 Bölgesi'ndeki sanayi sitelerinin doluluk durumu şöyledir. Ağrı ilinde Ağrı Merkez, Patnos ve Doğubayazıt ilçelerindeki SS'ler dolu iken Eleşkirt ve Diyadin ilçelerindeki SS'lerde tahsis edilebilir parsel bulunmaktadır. Eleşkirt SS'de doluluk oranı %32 ve Diyadin SS'de ise %36'dır. Ardahan ve Iğdır il merkezlerinde bulunan 1'er SS olup bunlar doludur. Kars ilinde faaliyette olan 3 SS'de tahsis edilebilir parsel bulunmaktadır. Kars ilinde Merkez SS'de doluluk oranı %93, Sarıkamış SS'de %83 ve Kağızman SS'de ise %73'tür. Bölgedeki sanayi siteleri iş yeri sayısı açısından incelendiğinde Kars ili Merkez ilçesinde bulunan sanayi sitesi 460 iş yeri ile bölge illerinden öndedir. Ağrı ili Merkez ilçede bulunan sanayi sitesi ise 355 iş yeri sayısı ile onu takip etmektedir.

Bölge genelinde sanayi sitelerinin doluluk oranları yüksektir. Ancak SS'lerde bulunan yetkililerle görüşmeler sonucunda her ne kadar doluluk oranları yüksek olsa da birçoğunun altyapı, üstyapı ve hizmetlere yönelik ihtiyaçlarının olduğu anlaşılmıştır. Bu ihtiyaçların başında ise ulaşım altyapısının yetersizliği, kanalizasyon, site içi yol sorunları, elektrik ve doğalgaz altyapısının olmayışı gösterilmektedir. Iğdır ilindeki SS'de hâlihazırda resmi bir yönetim yapısı yoktur. Bu önemli bir dezavantaj doğurmaktadır.

Genç işsizliğini azaltmak amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın birlikte yürüttüğü ve Serhat Kalkınma Ajansının yerelde koordinasyonunu sağladığı Çalışan ve Üreten Gençler Programı (CUGP) dâhilinde Bölge'de tekstil ve çağrı merkezi sektörlerine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Diğer sanayi alanları kapsamında Bölge'de son yıllarda gündeme gelen projelerle yeni istihdam alanı yaratan üretim alanları da oluşmaktadır. Ağrı'da 2019 yılında faaliyete geçen Tekstilkent, Ayakkabıcılar Sitesi ve KOBİ Merkezi bu kapsamdaki önemli sanayi alanlarıdır.

Tablo 2: TRA2 Bölgesi'nde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı, 2022

Alt Sektörler	Ağrı		Kars		Ardahan		Iğdır	
	İş yeri	Sigortalı	İş yeri	Sigortalı	İş yeri	Sigortalı	İş yeri	Sigortalı
Gıda Ürünleri İmalatı	93	649	137	892	69	389	70	570
İçecek İmalatı	3	58	0	0	0	0	0	0
Tekstil Ürünleri İmalatı	5	49	3	10	1	13	3	6
Giyim Eşyaları İmalatı	18	2.167	8	462	8	266	15	526
Deri ve İlgili Ürünler İmalatı	6	200	2	2	0	0	0	0
Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı	2	12	0	0	1	1	0	0
Kimyasal Ürünleri İmalatı	1	2	1	4	1	6	6	83
Kauçuk ve Plastik Ürünler İmalatı	12	50	10	43	5	14	14	103
Metalik Olmayan Ürünler İmalatı	32	434	37	261	8	41	27	230
Ana Metal Sanayi	4	10	4	7	1	2	3	21
Fabrikasyon Metal Ürünleri (Makine Teçhizat Hariç)	8	17	15	31	8	9	17	97
Elektrikli Techizat İmalatı	2	4	5	9	3	3	2	4
Makine ve Ekipman İmalatı	6	24	7	17	3	7	5	42
Motorlu Kara Taşıtı ve Römork İmalatı	1	2	1	6	0	0	0	0
Mobilya İmalatı	21	66	24	88	3	12	17	75
Diğer İmalatlar	4	177	2	3	0	0	6	19
TOPLAM	218	3.921	256	1.899	111	763	185	1.776

Kaynak: (Sosyal Güvenlik Kurumu, 2023)

TRA2 Bölgesi'nde sanayi sektöründe firma sayıları bağlamında alt sektörlerin durumu ele alındığında gıda ürünleri imalatı öne çıkmaktadır. Ardından sırasıyla metalik olmayan ürünler imalatı, mobilya imalatı, giyim eşyaları imalatı, fabrikasyon metal ürünleri imalatı(makine teçhizat hariç), kauçuk ve plastik ürünleri imalatı gelmektedir. Bölge genelinde en yoğun istihdam sağlanan alt sektörler sırasıyla giyim eşyaları imalatı (3.421 kişi) ve gıda ürünleri imalatı (2.500 kişi) olarak karşımıza çıkmaktadır.

İş yeri sayıları ve istihdam durumu göz önünde bulundurularak iller analiz edildiğinde şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır. Ağrı ilinde giyim eşyaları imalatının önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte gıda ürünleri imalatı, metalik olmayan ürünler imalatı, mobilya imalatı, kauçuk ve plastik ürünler imalatı yoğunluktadır. Ağrı ilinde gıda sektöründe en çok ekmek ve unlu mamul üreten firmaların olduğu görülmüştür. Bunun dışında diğer sektörlerde metalik olmayan mineral ürünler, ayakkabı, PVC kapı pencere yapımı, demir ve ahşap doğrama(kapı, pencere v.b.), mobilya, asansör, baza, çelik kapı, ambalaj ürünleri ve saç üreten firmalar bulunmaktadır.

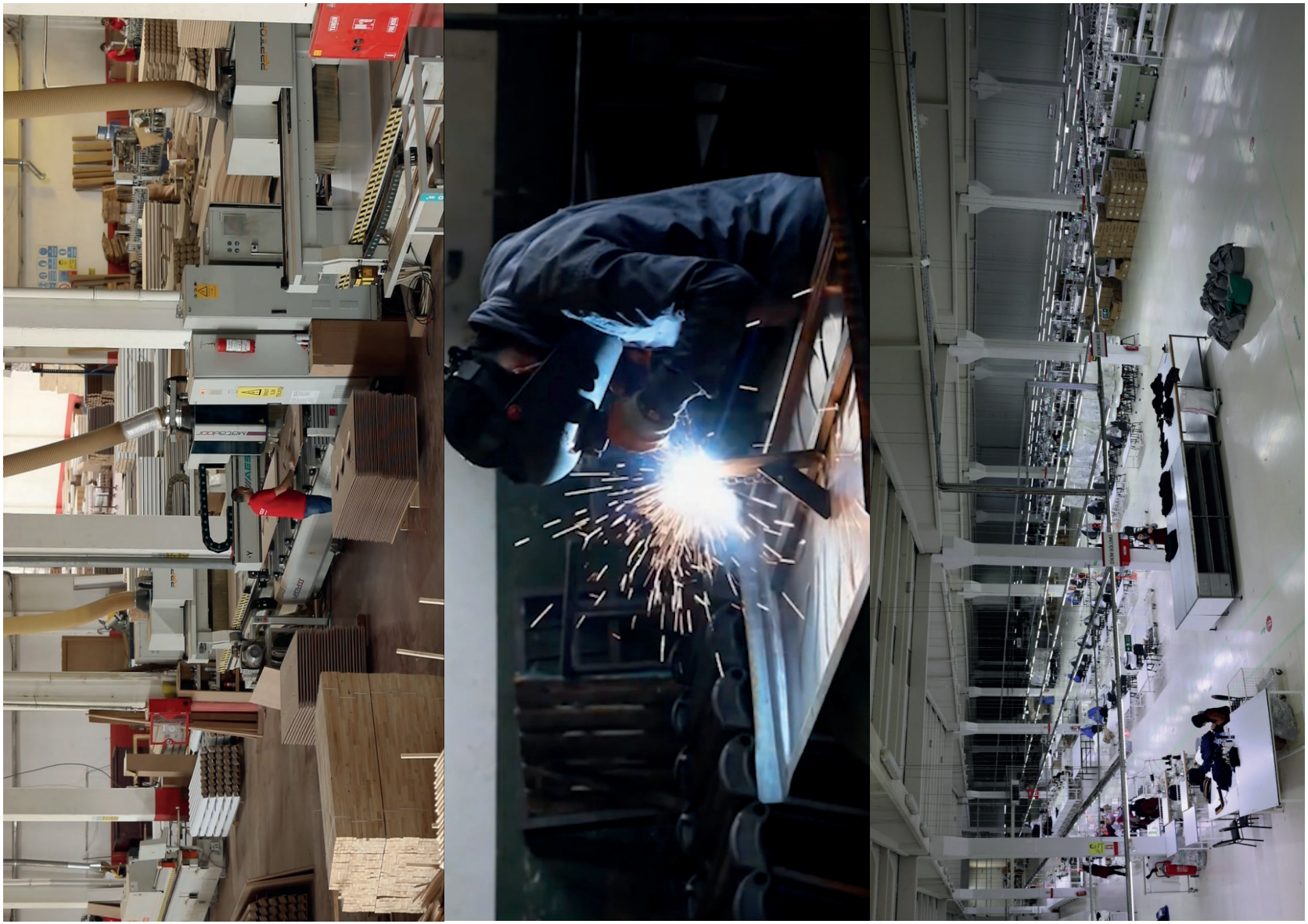
Ardahan ilinde gıda ürünleri imalatı oldukça öne çıkmaktadır. Ardından giyim eşyaları imalatı ve metalik olmayan ürünler imalatına yönelik faaliyetlerin olduğu görülmektedir. Ardahan ilinde gıda ürünleri olarak süt ve süt ürünleri yoğunluk göstermektedir. Ayrıca ahşap ve plastik doğrama(kapı, pencere v.b), tekstil ve hazır giyim sektöründeki firmalar faaliyet göstermektedir.

Iğdır ilinde gıda ürünleri imalatı ve giyim eşyaları imalatı öne çıkmaktadır. Ardından metalik olmayan ürünler imalatı, fabrikasyon metal ürünleri imalatı, kauçuk ve plastik ürünleri imalatı, kimyasal ürünler imalatı gelmektedir. Iğdır ilinde gıda imalatı sektöründe süt ve süt ürünleri, ekmek ve unlu mamul üren firmalar faaliyet göstermektedir. Bu sektörde ayrıca kayısı, patlıcan, dut, domates gibi meyve ve sebzelerden reçel, pekmez, konserve ve salça üretimi yapan firma ve kooperatifler bulunmaktadır. Sanayi sektöründe ilde öne çıkan diğer alt sektör ve ürünlere yönelik faaliyet alanları şöyledir. Bims, çöp konteyneri ve galvaniz kaplama, yapı kimyasalları imalatı, asansör parça ve aksamları, rafine tuz ürünleri, yalıtım malzemeleri, demir ve ahşap doğrama (kapı, pencere vb), plastik ürünleri olarak boru, polieliten ve granül üreten firmalar bulunmaktadır.

Kars ilinde gıda ürünleri imalatının yoğun olduğu tespit edilmiştir. Ardından metalik olmayan ürünler imalatı, mobilya imalatı ve giyim eşyaları imalatı sektörleri gelmektedir. Kars ilinde mevcut sanayi kuruluşları; süt ve süt ürünleri, şeker, yem, çimento, et ürünleri, mobilya, metal işleme, inşaat (beton, bordür ve parke) gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.

TRA2 Bölgesinde üretim yapan firmalara ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

3. Bölüm

TRA2 BÖLGESİ SANAYİ BÖLGELERİ MEVCUT DURUM VE İHTİYAÇ ANALİZİ

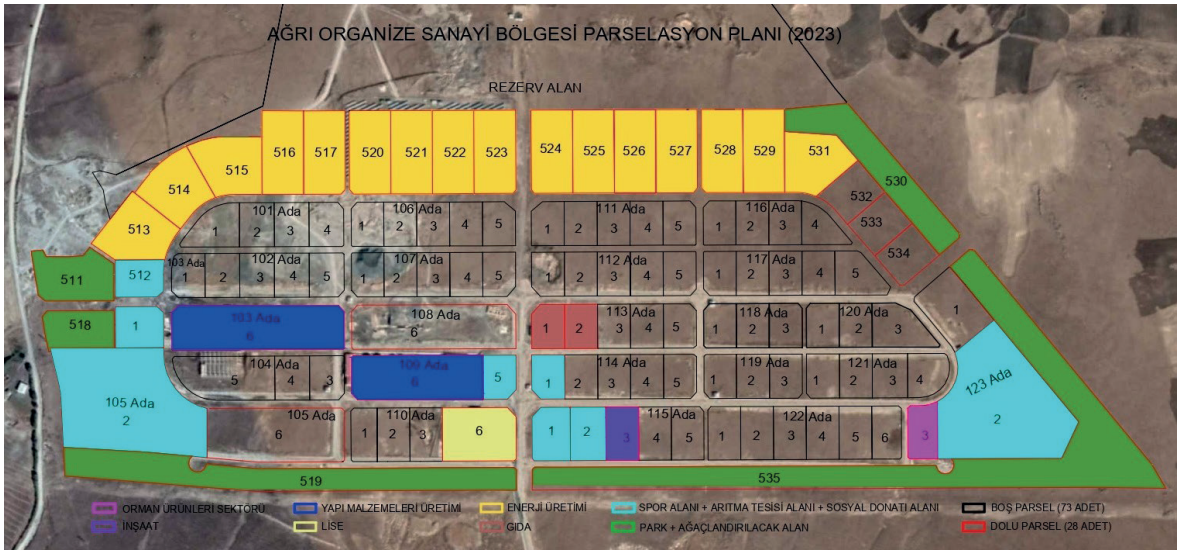

3. TRA2 Bölgesi Sanayi Bölgeleri Mevcut Durum ve İhtiyaç Analizi

3.1. Ağrı İli Sanayi Bölgeleri

Ağrı Merkez ilçede bir adet karma organize sanayi bölgesi ve Diyadin ilçesinde altyapı işlemleri devam eden bir adet tarıma dayalı ihtisas sera organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Ayrıca Ağrı Merkez, Diyadin, Doğubayazıt, Eleşkirt ve Patnos ilçelerinde sanayi siteleri faaliyet göstermektedir. Bahsi geçen sanayi bölgeleri dışında Ağrı ilinde tekstil sektöründe imalat yapan firmaların kümelendiği Ayakkabıcılar Sitesi ve Tekstilkent ile mobilya, cam, asansör ve farklı imalat sektörlerinde üretim yapan firmaları bünyesinde barındıran KOBİ Merkezi sanayi alanları da mevcuttur. Ağrı'nın, Türkiye'yi İran'a bağlayan en önemli geçiş güzergâhı Gürbulak Sınır Kapısı'na sahip olması, ilde bulunan organize sanayi bölgeleri ve sanayi sitelerinin önemini artırmaktadır. Bu durum ticaretin yanında sanayi, tekstil ve turizm sektörlerini de genel olarak olumlu yönde etkilemektedir.

3.1.1. Ağrı Organize Sanayi Bölgesi

Kaynak: (Ağrı OSB Müdürlüğü, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1998
Web adresi	-
Faal firma sayısı	6
Çalışan kişi sayısı	90
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi)
Ağırlıklı Sektörler	1. Gıda 2. Enerji 3. İnşaat
LOKASYON	
En yakın karayolu	800 m (D100 Karayolu)
En yakın liman	436 km (Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	187 km (Kars Garı)
En yakın havalimanı	27.9 km (Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	182 km (Kars Lojistik Merkezi)
İl merkezine uzaklık	20 km
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	112
Sanayi Parsel Sayısı	101 (2 etap)
Tahsis edilen	7
Tahsis edilebilir	94
Parsel büyüklükleri	
En küçük	4.071,6 m^2
En büyük	22.007,24 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	880 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Var (Artezyen kuyu suyu)
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Yok

Kaynak: (Ağrı OSB Müdürlüğü, 2023)

Organize Sanayi Bünyesindeki Hizmetler

- OSB yönetimi tarafından verilen hizmetler genel olarak altyapı hizmetleri, arsa tahsisleri, ruhsat ve tapu iş ve işlemlerinin gerçekleştirilmesidir.
- OSB dâhilinde kreş ve spor alanı parselleri mevcuttur. Fakat bu hizmetlere yönelik herhangi bir inşaat yoktur. İbadet alanları, süpermarket, kafe, toplu ulaşım imkânı gibi hizmetler bulunmamaktadır.
- OSB içerisinde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bulunmaktadır.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- Organize Sanayi Bölgesinde bulunan okulda ADSL ve VDSL bağlantısını destekleyen cihaz bulunmaktadır. Fakat sanayi bölgesine dağıtımı için yatırım gerekmektedir. Sanayi Bölgesi telekom altyapı durumunda genel olarak ADSL, VDSL ve GPON (Fiber Optik) hizmeti bulunmamaktadır.
- OSB'de çevre düzenlemesi ve peyzaj çalışmalarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- OSB içerisindeki yollar parke taşından yapılmıştır. Bu durum zaman zaman yollarda çökmeye neden olmaktadır. Yollar çöktüğü zaman asfalt ile yamalar yapılmaktadır.
- OSB'de enerji temini mevcuttur. Bu bağlamda mevcut durumda ek trafo ihtiyacı bulunmamaktadır.
- Şebeke suyu temini için firmalar kendi imkânları ile sondaj kuyusu açmak suretiyle su temin etmektedir.
- OSB'de ulusal şebekeden doğalgaz temin edilememektedir.
- OSB'de güvenlik amacıyla kullanılacak tel örgü, istinat duvarı ve MOBESE(mobil elektronik sistem entegrasyonu) hizmetleri mevcut değildir. Bununla birlikte OSB içerisinde güvenliği sağlayacak görevli de bulunmamaktadır.

- OSB'de atık su arıtma tesisi parseli mevcuttur fakat kurulu bir yapı yoktur.
- OSB dâhilinde itfaiye noktası bulunmamaktadır, yangına karşı altyapı yetersizlikleri mevcuttur. En yakın itfaiye noktası 25 dakika uzaklıkta bulunan Ağrı Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür.
- OSB bünyesinde acil müdahale merkezi veya herhangi bir sağlık hizmeti bulunmamaktadır. Bu durum iş kazaları düşünüldüğünde risk olarak değerlendirilmektedir.
- OSB tarafından İş Sağlığı ve Güvenliğine yönelik herhangi bir çalışma mevcut değildir. Fakat Ağrı'da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından yetkilendirilen Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB) olarak adlandırılan şirketler bu yönde hizmetler sağlamaktadır.

İnsan Kaynakları

- OSB bünyesindeki firmalarda 2023 yılı Aralık ayı itibariyle yaklaşık 90 çalışan bulunmaktadır.
- OSB'de faaliyet gösteren firmaların bazıları dönemlik faaliyet göstermektedir.
- OSB dâhilindeki firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını yayınladıkları ilanlar ve İŞKUR desteği ile karşılamaktadır.

Yönetimsel Konular

- OSB Müdürlüğü bünyesinde 1 müdür hizmet vermektedir.
- İdari iş ve işlemler sekretarya seviyesinde yürütülmektedir.
- 1998 yılında OSB'nin kuruluş kararı alınmıştır. 2003 yılında yapılan ihale sonrasında altyapı ve inşaat çalışmalarına başlanılmıştır.
- OSB, şehir merkezine 20 km uzaklıktadır fakat sekretarya şehir merkezinde bulunmaktadır.
- Ağrı OSB'nin kurucu ortaklarından Ağrı İl Özel İdaresi %94, Ağrı Ticaret ve Sanayi Odası ise %6 hisse payına sahiptir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- OSB Müdürlüğü gelişim planı kapsamında 3 yıl içerisinde 1. etabın tamamen dolmasını hedeflemektedir.
- OSB'de tercih edilen firma tipi veya sermaye büyüklüğü bulunmamaktadır.

Diğer Konular

- Ağrı OSB, şehir merkezine 20 km uzaklıktadır. Şehir merkezinde yer alan işletmeler bu durum başta olmak üzere çeşitli altyapı sorunlarından dolayı OSB'ye işletme kurmayı düşünmemektedir.
- İlde bulunan yatırımcılar genellikle OSB'yi tercih etmeyip şehir merkezinde bulunan Tekstilkent, KOBİ Merkezi ve Ayakkabıcılar Sitesi gibi alanlarda yatırım yapmaktadırlar.
- OSB bünyesindeki firmalar il geneli ve bölgesel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak üretim yapmaktadır. Yurt dışı pazarına odaklanılmamıştır.

3.1.2. Ağrı Merkez Vali Kutlu Aktaş Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1980
Web adresi	-
Faal firma sayısı	355
Çalışan kişi sayısı	1376
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut (Mesleki Eğitim Merkezi)
Ağırlıklı Sektörler	1. Marangoz-Kereste Sektörü 2. Oto Bakım Onarım 3. Mobilya Sektörü 4. Plastik Sanayi
LOKASYON	
En yakın karayolu	200 m (D100 Karayolu)
En yakın liman	414 km (Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	169 km (Kars Garı)
En yakın havalimanı	9 km (Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	165 km (Kars Lojistik Merkezi)
İl merkezine uzaklık	3,1 km

İŞ YERİ ve İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	36
Sanayi İşletme Kapasitesi (İş yeri)	355
Tahsis edilen	355
Tahsis edilebilir	Yok
İş yeri büyüklükleri	
En küçük	30 m^2
En büyük	180 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	2920 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Var
Su temini	Var
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	MOBESE

Kaynak: (Ağrı Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yönetimi tarafından verilen hizmetler genel olarak altyapı hizmetleri, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, güvenlik ve tapu işlemleridir. Bunlara ek olarak gerekli harcamalar yönetim tarafından yapılmaktadır. SS'nin ihtiyaç ve sorunlarının tespiti ve çözüm işlemlerinin gerçekleştirilmesinden de yönetim sorumludur.
- SS dâhilinde mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır fakat kreş veya anaokulu yoktur.
- SS içerisinde ibadet alanı, 5 adet restoran ve 2 adet market bulunmaktadır.
- Ortak servis uygulaması mevcut değildir. Ulaşım, SS önünden geçen halk otobüsleri ve şahsi araçlarla sağlanmaktadır.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- Yağmur ve kar yağışları sebebiyle dolan bir kanalizasyon sorunu vardır. Kanalizasyon ana hat şebekesi tespit edilememektedir.
- Sanayi sitesine doğalgaz temini mevcuttur.
- Sanayi sitesi, telekom altyapısı bakımından incelendiğinde ise altyapısı tamamlanan GPON (Fiber Optik) bulunmaktadır. 1 GBPS hıza kadar hizmet alınabilmektedir.
- SS içerisindeki çevre kirliliği büyük bir problem yaratmaktadır. Atık yönetimi konusunda hizmet ve yatırım ihtiyacı bulunmaktadır.

- SS içerisindeki blokları gösteren tabelalar bulunmamaktadır.
- 2022 yılında SS içerisindeki yollara asfaltlama çalışması yapılmıştır.
- SS önünden geçen halk otobüsleri yetersiz kalmaktadır.
- SS dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. En yakın yangın müdahale merkezi, 10 dakika uzaklıkta bulunan Ağrı Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür.
- Kooperatif yönetimi tarafından, PTT(Posta ve Telgraf Teşkilatı)'nin para ve kargo alışverişi amacıyla faaliyet göstermesi için ücretsiz yer tahsisi yapılmış fakat hâlihazırda bir hizmet noktası kurulmamıştır.
- Sanayi sitesine enerji temini mevcuttur. Elektrik hatları modernize edilip yeraltına çekilmiştir.
- SS bünyesinde herhangi bir sağlık hizmeti verilememektedir. Acil müdahale merkezi bulunmamaktadır.

İnsan Kaynakları

- 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla sanayi sitesinin yaklaşık 1.350 çalışanı bulunmaktadır.
- SS bünyesinde faaliyet gösteren işletmelerde kalifiye personel eksikliği bulunmaktadır.
- İşletmeler, personel ihtiyaçlarını İŞKUR üzerinden, kendi imkânlarıyla ve mesleki eğitim merkezinde yetişen elemanlar ile karşılamaktadır.

Yönetimsel Konular

- SS'nin kuruluş kararının alındığı yıl 1980'dir. Daha sonra 1981 yılında ihale yapılmış ve 1982 yılında ise inşaat çalışmalarına başlanılmıştır.
- Mevcut sanayi sitesinin işletmelerinin üyesi olduğu Sınırlı Sorumlu Ağrı Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi bulunmaktadır. Şuan hâlihazırda 344 adet üyesi bulunmaktadır.
- SS Yönetim Kurulu 7 asıl ve 7 yedek üyeden oluşmaktadır. Denetim kurulu ise 3 asıl ve 3 yedek üyeden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu'nda yer alan 7 asıl üye ise 1 başkan, 1 başkan yardımcısı, 1 muhasip üye ve 4 normal üyeden oluşmaktadır.
- SS yönetimine ait idari bina mevcut olup SS sınırları içerisinde yer almaktadır.
- SS dâhili firmalardan aidat alınmamaktadır. Kooperatif tarafından üyeler için çekilen kredi borcu sona ermiş ve 2006 yılında ferdi mülkiyete geçilmiştir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- Mevcut sanayi sitesi kapasite olarak yetersiz kalmakta ve en az 300 işletme büyüklüğünde yeni bir yer açılması gerekmektedir. Şehir merkezinde de ilgili sektörlerde faaliyet gösteren çok fazla işletme bulunmaktadır. Bahsi geçen işletmelerin yeni açılacak sanayi sitesine taşınmaları gerekmektedir.
- SS içerisinde genellikle KOBİ ölçeğinde firmalar tercih edilmektedir.

Diğer Konular

- SS bünyesinde ihracat yapan işletme bulunmamaktadır. İşletmeler daha çok il ölçeğinde ve bölgesel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik faaliyet göstermektedirler.

- SS dâhilinde Avrupa Birliği hibe programlarına, Esnaf ve Sanatkârlar Odası aracılığı ile yapılan başvuru sonucu eğitim kapsamında okul açılmış, faaliyetlerine devam ettikten 5 ay sonra kapanmıştır.

3.1.3. Ağrı Patnos Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1995
Web adresi	-
Faal firma sayısı	216
Çalışan kişi sayısı	670
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut değil
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Bakım Onarım 2. Mobilya Sektörü 3. Mermer Sektörü 4. Cam Sanayi

LOKASYON	
En yakın karayolu	100 m (D965 Karayolu)
En yakın liman	455 km (Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	153 km (Van Garı)
En yakın havalimanı	74 km (Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	230 km (TCDD Erzurum Lojistik Merkezi)
İlçe merkezine uzaklık	3,6 km
İŞ YERİ ve İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	5,5
Sanayi İşletme Kapasitesi (İş yeri)	216
Tahsis edilen	216
Tahsis edilebilir	0
İş yeri büyüklükleri	
En küçük	60 m^2
En büyük	120 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	2000 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Var
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Güvenlik Görevlisi, İstinat Duvarı

Kaynak: (Ağrı Patnos Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yönetimi tarafından verilen hizmetler genel olarak altyapı hizmetleri, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, güvenlik ve tapu işlemleridir. Bunlara ek olarak gerekli harcamalar yönetim tarafından yapılmaktadır. SS'nin ihtiyaç ve sorunlarının tespiti ve çözüm işlemlerinin gerçekleştirilmesinden de yönetim sorumludur.

- SS güvenliği, özel güvenlik görevlisi ve sanayi sitesini çevreleyen duvarlar ile sağlanmaktadır. Bazı işletmelerde ise kamera sistemi bulunmaktadır.

- SS içerisinde faaliyet gösteren işletmelerin personelleri, ulaşımlarını kendi araçları ve toplu taşıma ile sağlamaktadır. Ortak servis uygulaması mevcut değildir.

- SS dâhilinde ibadet alanı, 1 adet restoran ve 1 adet market bulunmaktadır.
- SS içerisinde kreş, anaokulu ve kafe bulunmamaktadır.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- Sanayi sitesi bünyesinde doğalgaz şebekesi bulunmamaktadır.
- Yağmur ve kar suları sebebi ile rögarlar tıkanmaktadır. Ayrıca zaman zaman iş yerlerini su basmaktadır.
- SS dâhilinde kanalizasyon hattı bulunmamaktadır. Mevcut gider hatları, yağmur hattına bağlıdır.
- SS'ye enerji temini sağlanmaktadır. Fakat elektrik kesintisi çok sık yaşanmaktadır. Elektrik hatlarının modernize edilmesi gerekmektedir.
- SS bünyesinde herhangi bir sağlık hizmeti verilmemektedir, acil müdahale merkezi bulunmamaktadır.
- Esen sert rüzgârlardan dolayı SS'de bazı işyerlerinin çatıları uçmaktadır. Önleyici tedbirler uygulanmalıdır.
- Sanayi sitesinde, telekomünikasyon altyapısı açısından incelendiğinde ADSL ve VDSL hizmeti verilebilir durumdadır. GPON altyapısı için ise yatırım gerekmektedir. Telekomünikasyon altyapısı eski olduğu için bağlantıda kopmalar yaşanmaktadır. Hattın modernize edilmesi gerekmektedir.
- SS içindeki yollarda kullanılan kilitli parke taşlarının yağmur sebebiyle çökmesi sonucu yollarda çamur oluşumu meydana gelmektedir.
- SS'de çevre düzenlemesi yapılması gerekmektedir. Toplanan çöpler uzun süre bekletilmekte ve rüzgâr gibi dış etmenlerden kaynaklı olarak etrafa dağılmaktadır.

- SS dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. En yakın yangın müdahale merkezi, 7 dakika uzaklıkta bulunan Patnos Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür.

- SS'de su temini mevcuttur fakat verilen baraj suları arıtılmamaktadır. Kooperatif yönetimi tarafından içme sularının yosun koktuğu ve çeşitli hastalıklara sebebiyet verdiği belirtilmektedir. Bu sebeple su arıtması ihtiyacı hâsıl olmakta ve suyun çeşitli test yöntemleriyle tahlil edilmesi gerekmektedir.

İnsan Kaynakları

- 2023 yılı Aralık ayı itibariyle sanayi sitesi içerisinde faal olarak 216 işletme bulunmakta ve 670 kişi çalışmaktadır.

- SS bünyesindeki işletmeler personel ihtiyacını kendi imkânları ile karşılamaktadır.

- İşletmelerde kalifiye personel sıkıntısı yaşandığı görülmektedir. Özellikle kaportacı ve elektrik-elektronik teknisyeni ihtiyacı mevcuttur. Gelen müşteriler bu tarz sıkıntılardan dolayı Van'da bulunan sanayi sitelerini tercih etmektedir.

- Kış aylarında SS'de geçici olarak kapanan işletmeler bulunmaktadır. Bu tarz durumlarda işletme sahipleri, dükkânlarını depo olarak kullanmaktadır.

- Patnos Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri, SS işletmelerinde staj yapmayı tercih etmemektedir. Bu sebeple kooperatif yönetimi, SS içerisine mesleki eğitim merkezi açılmasını talep etmektedir.

Yönetimsel Konular

- Sanayi sitesi yapı kooperatifi yönetim kurulu 3 üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulu; 1 başkan, 1 başkan yardımcısı ve 1 muhasip üyeden meydana gelmektedir.

- SS bünyesinde faaliyet gösteren işletmelerden aidat toplanmasında sıkıntılar yaşanmaktadır.
- Kooperatifin, sanayi sitesi kurulurken Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan çektiği kredi borçları tamamıyla ödenmiştir fakat ferdi tapuların alınmasında sıkıntı yaşanmaktadır. Konu ile ilgili süreç devam etmektedir.
- SS işletmeleri, yaşanan tapu sıkıntısından dolayı kamu kurumları ya da bankaların mali destek programları ve kredilerinden faydalanamamaktadır.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- Mevcut SS tam kapasite doluluğa ulaşmıştır. Bu sebeple SS içerisine işletme açamayan esnaflar, ilçe merkezine yönelmektedirler.
- Mevcut SS'nin dolu olmasından ve genişleme alanında bulunan arazilerin maliyetinin yüksekliğinden dolayı kooperatif yönetimi 100 dükkân kapasiteli yeni bir sanayi sitesi açılmasını talep etmektedir.

Diğer Konular

- SS bünyesinde ihracat yapan herhangi bir işletme bulunmamaktadır. İşletmeler daha çok il ölçeğinde ve bölgesel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik faaliyet göstermektedirler.

3.1.4 Ağrı Doğubayazıt Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1988
Web adresi	-
Faal firma sayısı	96
Çalışan kişi sayısı	420
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut (Mesleki Eğitim Merkezi)
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Bakım Onarım 2. Demir Doğrama 3. Marangoz-Kereste Sektörü
LOKASYON	
En yakın karayolu	30 m (D100 Karayolu)
En yakın liman	438 km (Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	170 km (Van Garı)
En yakın havalimanı	99 km (Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	197 km (Kars Lojistik Merkezi)
İlçe merkezine uzaklık	2,2 km
İŞ YERİ ve İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	9.6
Sanayi İşletme Kapasitesi (İş yeri)	96
Tahsis edilen	96
Tahsis edilebilir	Yok
İş yeri büyüklükleri	
En küçük	85 m^2
En büyük	130 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	630 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Var
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Güvenlik Görevlisi

Kaynak: (Doğubayazıt Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yönetimi tarafından verilen hizmetler genel olarak altyapı hizmetleri, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, güvenlik ve tapu işlemleridir. Bunlara ek olarak gerekli harcamalar yönetim tarafından yapılmaktadır. SS'nin ihtiyaç ve sorunlarının tespiti ve çözüm işlemlerinin gerçekleştirilmesinden de yönetim sorumludur.
- Çalışanlar ulaşımını kendi imkânları ve toplu taşıma ile gerçekleştirmektedir. Ortak servis uygulaması mevcut değildir.
- SS güvenliği, iki adet görevli ile sağlanmaktadır. Bazı işletmeler kamera sistemi kullanmaktadır.
- SS'de mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır.
- SS bünyesinde 1'er adet lokanta ve bakkal bulunmaktadır. İbadet alanı mevcut değildir.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- Sanayi sitesindeki yollar asfalt olup herhangi bir sorun bulunmamaktadır.
- Sanayi sitesi dâhilinde su altyapısında sorun bulunmamaktadır.
- 2024 yılı içerisinde altyapı çalışmalarının tamamlanmasını takiben alana doğalgaz verilmesi planlanmaktadır.
- Sanayi sitesi, telekomünikasyon altyapısı olarak incelendiğinde ADSL ve VDSL hizmeti için ana hat bulunmakta fakat SS'ye uzak kalmaktadır. Bu nedenle altyapı kurulumu gecikmektedir. GPON altyapı için ise yatırım gerekmektedir.
- İlgili kurum tarafından sanayi sitesine enerji temini mevcuttur. Yeni tesis edilecek trafo yoktur. Elektrik hatlarının modernize edilmesi gerekmektedir.

- Sanayi sitesi, ilçe merkezi içinde kalmaktadır. Sanayinin trafosu ile mahallenin trafosu ortak kullanılmaktadır. Trafonun mahalleden çıkarılıp sanayi sitesine özgü olması gerekmektedir. Mahallenin elektriğinde kesinti olduğunda işletmelerde de kesintiler yaşanmaktadır. Bu durum işin sürekliliği bakımından sıkıntı yaratmaktadır.

- SS dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. En yakın yangın müdahale merkezi, 9 dakika uzaklıkta bulunan Doğubayazıt Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür.

- Zaman zaman şiddetli rüzgârlardan dolayı işletmelerin çatıları uçmaktadır.

- SS bünyesinde herhangi bir sağlık hizmeti yoktur, acil müdahale merkezi bulunmamaktadır.

İnsan Kaynakları

- Sanayide faaliyet gösteren işletmelerde 2023 yılı Aralık ayı itibariyle yaklaşık 420 kişi çalışmaktadır.

- İşletmeler personel ihtiyacını kendi imkânları ile karşılamaktadır. Bazen de sosyal medya aracılığı ile personel alım ilanı yayımlanmaktadır.

- SS içerisinde mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır. Meslek lisesinden de zaman zaman SS'ye stajyer öğrenci gelmektedir.

Yönetimsel Konular

- SS kooperatif yönetimi; 5 asıl üye 5 yedek üye ve 2 denetleme üyesi ile toplamda 12 kişiden oluşmaktadır.

- Sanayi sitesi bünyesindeki işletmelerin tapuları ferdileşmiştir. Kooperatifin herhangi bir borcu bulunmamaktadır.

- SS dâhili işletmelerden aidat alınmamaktadır. Fakat sosyal tesislerde faaliyet gösteren işletmelerden kira ücreti alınmakta ve kooperatif giderleri karşılanmaktadır.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- Sanayi içerisindeki dükkânlar tamamen doludur. Mevcut SS yetersiz geldiği için, Topçatan köyü, 200 parsel genişleme alanı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda gerekli çalışmalar başlatılmış, projeler oluşturulmuş ve idari makamlara başvurular gerçekleştirilmiştir. Genişleme alanına henüz enerji temin edilmemiştir fakat enerji temini yapılabilecek bağlantı noktası mevcuttur.

Diğer Konular

- SS bünyesinde ihracat yapan herhangi bir işletme bulunmamaktadır daha çok il ölçeğinde ve bölgesel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik faaliyet göstermektedirler.

- SS yönetimi, idari sorunların çözümünde Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası ile iş birliği gerçekleştirmektedir.

3.1.5 Ağrı Eleşkirt Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1997
Web adresi	-
Faal firma sayısı	16
Çalışan kişi sayısı	60
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut değil
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Bakım Onarım 2. Marangoz-Kereste Sektörü
LOKASYON	
En yakın karayolu	45 m (D100 Karayolu)
En yakın liman	388 km (Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	155 km (Erzurum Garı)
En yakın havalimanı	39 km (Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	163 km (TCDD Erzurum Lojistik Merkezi)
İlçe merkezine uzaklık	7,8 km
İŞ YERİ ve İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	2.3
Sanayi İşletme Kapasitesi (İş yeri)	50
Tahsis edilen	16
Tahsis edilebilir	34
İş yeri büyüklükleri	
En küçük	135 m^2
En büyük	135 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	400 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Var
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Yok

Kaynak: (Eleşkirt Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yönetimi tarafından verilen hizmetler genel olarak altyapı hizmetleri, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, güvenlik ve tapu işlemleridir. Bunlara ek olarak gerekli harcamalar yönetim tarafından yapılmaktadır. SS'nin ihtiyaç ve sorunlarının tespiti ve çözüm işlemlerinin gerçekleştirilmesinden de yönetim sorumludur.

- SS bünyesinde kreş, anaokulu, güvenlik hizmeti, ibadet alanları, restoran, kafe, market mevcut değildir. Mevcut alışveriş ihtiyacı, SS bitişiğinde bulunan akaryakıt istasyonunun marketinden giderilmektedir.

- Çalışanlar ulaşımını kendi imkânları ile gerçekleştirmektedir. Ortak servis uygulaması veya toplu taşıma mevcut değildir.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- SS'de büyük bir altyapı ve üstyapı sıkıntısı bulunmaktadır. Kurulu elektrik gücü, ayrı bir trafoya bağlı olmayıp Eleşkirt ilçe merkezinde bulunan şebekeye bağlıdır. Ayrıca enerji hattında zaman zaman kesintiler yaşanmaktadır.

- Sanayi Sitesi, telekomünikasyon altyapısı olarak incelendiğinde VDSL hizmeti mesafeden dolayı verilememektedir. ADSL altyapısı bulunmaktadır. GPON altyapısı için yatırım gerekmektedir.

- SS içerisinde yer alan rögarlarda kar ve yağmur sularından kaynaklı çamurlaşmadan dolayı tıkanmalar meydana gelmektedir.

- SS içerisindeki yollar asfalt olmayıp kilitli parke taşı kullanılmıştır. Bu durum yollarda yer yer çökmelere ve sonbahar ve kış aylarında su birikintisi oluşmasına sebep olmaktadır.

- SS'deki en önemli problemlerden diğeri ise SS bitişiğinde bulunan bölünmüş karayolunun ilgili noktasında SS'ye giriş ve çıkış için bir kavşak yapılmamasıdır. SS'ye gelecek olan araçlar, 3 km uzakta bulunan farklı

bir kavşaktan ulaşım sağlamakta ve bu da araçlar için ekstra gidiş-geliş toplam 6 km yol gidilmesine sebep olmaktadır.

- SS dâhilinde acil sağlık müdahale merkezi mevcut değildir. Herhangi bir sağlık hizmeti verilmemektedir.
- SS güvenliği bakımından incelendiğinde tel örgü, MOBESE ve güvenlik görevlisi yoktur. SS içerisinde var olan bir yapı güvenlik kulübesine dönüştürülüp güvenlik görevlisi istihdam edilerek, güvenliğin bu şekilde sağlanması planlanmaktadır.
- SS dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. En yakın yangın müdahale merkezi, 7 dakika uzaklıkta bulunan Eleşkirt Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür.

İnsan Kaynakları

- Sanayi sitesindeki firmalarda 2023 yılı Aralık ayı itibariyle yaklaşık 60 kişi çalışmaktadır. Fakat kış aylarında işlere ara verilmesinden dolayı bu sayı azalmaktadır.
- SS bünyesinde faaliyet gösteren işletmeler, yetişmiş personel konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar.
- Eleşkirt Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nden öğrenciler staj yapmak için SS'yi tercih etmektedirler. Bu durum eleman yetiştirilmesine olanak sağlamakta fakat öğrenciler mezuniyetin ardından SS'de çalışmayı tercih etmemektedir.

Yönetimsel Konular

- Kooperatif yönetim kurulu 4 asıl 4 yedek üyeden oluşmaktadır. Asıl üyeler 1 başkan 1 başkan yardımcısı 1 muhasip üye ve 1 denetçi olarak dağılım göstermektedir.
- SS'de yeni bir idari bina ihtiyacı vardır.
- SS dâhili işletmelerden aidat toplanamamaktadır.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- SS bünyesinde yer alan işletmelerde personel sayısı azdır. Kooperatif yönetimi mevcut sorunlar çözüldükten sonra kapasite artışı olacağını öngörmektedir.
- SS içerisinde çırak yetiştirilmesi amacıyla mesleki eğitim merkezi oluşturulmak istenmektedir.

Diğer Konular

- İşletmelerin büyük çoğunluğu dükkânlarını kış aylarında atıl durumda bırakmakta veya depo olarak kullanmaktadır.

3.1.6. Ağrı Diyadin Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	2000
Web adresi	-
Faal firma sayısı	35
Çalışan kişi sayısı	74
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut değil

Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Bakım Onarım 2. Demir Doğrama
LOKASYON	
En yakın karayolu	4,5 km (D100 Karayolu)
En yakın liman	471 km (Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	201 km (Van Garı)
En yakın havalimanı	63 km (Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	215 km (Kars Lojistik Merkezi)
İlçe merkezine uzaklık	4,7 km
İŞ YERİ ve İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	7.2
Sanayi İşletme Kapasitesi (İş yeri)	95
Tahsis edilen	35
Tahsis edilebilir	60
İş yeri büyüklükleri	
En küçük	60 m^2
En büyük	120 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	630 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Var (Şebeke suyu)
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Güvenlik Görevlisi

Kaynak: (Diyadin Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yönetimi tarafından verilen hizmetler genel olarak altyapı hizmetleri, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, güvenlik ve tapu işlemleridir. Bunlara ek olarak gerekli harcamalar yönetim tarafından yapılmaktadır. SS'nin ihtiyaç ve sorunlarının tespiti ve çözüm işlemlerinin gerçekleştirilmesinden de yönetim sorumludur.

- SS içerisinde herhangi bir sosyal donatı alanı (kreş, anaokulu, eğitim merkezi vb.) mevcut değildir.

- SS dâhilinde restoran, kafe ve süpermarket gibi hizmetler verilmemektedir.
- SS içerisinde herhangi bir ibadet alanı bulunmamaktadır.
- Çalışanlar ulaşımını kendi imkânları ile gerçekleştirmektedir. Ortak servis uygulaması mevcut değildir.
- SS içerisinde güvenlik, bir adet görevli ile sağlanmaktadır. MOBESE hizmeti yoktur. Fakat işletmeler güvenlik amacıyla kendi kamera sistemlerini kurmuşlardır.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- Diyadin SS içerisinde büyük altyapı ve üstyapı sıkıntıları vardır. Yollar asfalt değil, kilitli parke taşından yapılmıştır. Bu durum, yağmur veya kar yağdığında yollarda ve işletme önlerinde büyük su birikintileri oluşumuna sebep olmaktadır.
- SS içerisinde kanalizasyon sıkıntıları da mevcuttur. Kanalizasyon kapakları yol seviyesinin altında kalmakta ve bu nedenle yağmur ve kar suları bu noktalarda göletler oluşturmaktadır. Bölgedeki kanalizasyon ile ilgili sorunların çözümü noktasında proje hazırlanmıştır.
- Yağmur ve kar suları, kanalizasyonun tıkanmasına sebep olmaktadır. Kanalizasyondaki sorunlar nedeniyle her ay vidanjör gelerek kanalizasyonu boşaltmakta fakat bu da yeterli gelmemektedir.
- 'Diyadin İçme suyu Yapım İşi' kapsamında Diyadin Belediyesi tarafından su şebeke altyapısı tamamlanmıştır. Fakat henüz su verilmemiştir. Bununla ilgili çalışmalar devam etmektedir.
- SS bünyesindeki bazı işletmelerin, sert rüzgâr sebebiyle çatıları uçmaktadır.
- SS'ye enerji temini mevcuttur ve elektrik kesintisi yaşanmamaktadır.
- Sanayi Sitesi, telekomünikasyon altyapısı olarak incelendiğinde ADSL ve VDSL hizmeti verilebilir durumdadır, GPON altyapı için ise yatırım gerekmektedir.

- SS dâhilinde acil sağlık müdahale merkezi mevcut değildir. Herhangi bir sağlık hizmeti verilmemektedir.
- SS dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. En yakın yangın müdahale merkezi, 8 dakika uzaklıkta bulunan Diyadin Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür.
- SS içerisinde ağaçlandırma ve çevre düzenlemesi ihtiyacı bulunmaktadır.

İnsan Kaynakları

- SS içerisinde 2023 yılı Aralık ayı itibariyle 95 adet iş yeri bulunmaktadır, fakat bunların 35 tanesi faaldir. Halihazırda 74 kişi çalışmaktadır.
- SS bünyesindeki işletmeler, eleman ihtiyaçlarını kendi imkânları ile karşılamaktadır.
- İşletmeler, kalifiye personel eksikliği yaşamaktadır.

Yönetimsel Konular

- Kooperatif yönetimi 1 başkan, 1 başkan yardımcısı ve 3 muhasip üyeden oluşmaktadır.
- SS içerisinde yönetim binası bulunmamaktadır.
- Kooperatifte bulunan işletmeler çalışma ruhsatı almakta sıkıntılar yaşamaktadır.
- SS'nin kuruluş kararı 2000 yılında alınmış ve inşaatına 2002 yılında başlanmıştır.
- Kooperatif yönetimi üyelerden her yıl yaklaşık bekçi maaş sigortası ve defter giderleri amacıyla aidat talep edilmektedir. Fakat üyelerden aidat toplama noktasında sıkıntılar yaşanmaktadır.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- SS kooperatif yönetimi, bir gelişim planı hazırlamadan önce mevcut problemlerin çözülmesine yönelik çalışmalar yürütmektedir.

- Kapasite artırım ve personel yeterliliğini sağlamak için SS içerisine mesleki eğitim merkezi kurulması planlanmaktadır.

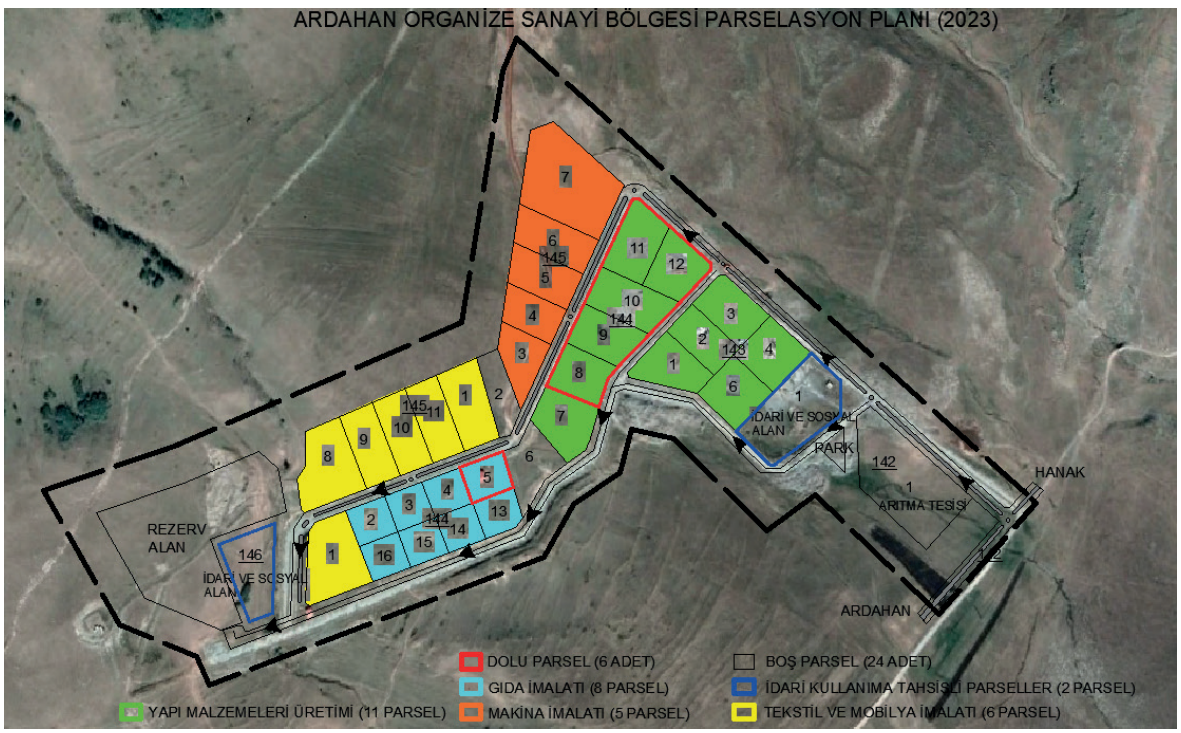
Diğer Konular

- İşletmelerin 35 tanesi 120 m^2, 60 tanesi ise 60 m^2 büyüklüğündedir.
- SS bünyesinde ihracat yapan herhangi bir işletme bulunmamaktadır. İşletmeler daha çok il ölçeğinde ve bölgesel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik faaliyet göstermektedirler.

3.2. Ardahan İli Sanayi Bölgeleri

Ardahan ilinde hâlihazırda faaliyette olan bir adet organize sanayi bölgesi ve bir adet sanayi sitesi bulunmaktadır. Bu alanların ikisi de Ardahan ili Merkez ilçesinde konumlanmıştır. Ek olarak Göle ilçesinde arazi tahsisi yapılmış, altyapı ve üstyapıların gerçekleştirilmesi için gerekli ödenek tahsisinin sağlanması maksadıyla bürokratik süreçleri devam eden Göle Sanayi Sitesi de kurulum aşamasındadır. Ardahan'ın Gürcistan'a sınır komşusu olmasının yanı sıra Aktaş ve Türkgözü Sınır Kapıları'nın varlıkları da söz konusu sanayi bölgelerinin önemini arttırmaktadır.

3.2.1. Ardahan Organize Sanayi Bölgesi

Kaynak: (Ardahan OSB Müdürlüğü, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1994, faaliyete başlama 2008
Web adresi	Yok
Faal firma sayısı	Yok (Mevcut firma sayısı 2'dir ancak aktif değillerdir)
Çalışan kişi sayısı	-
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut değildir.
Ağırlıklı Sektörler	1. Gıda 2. Enerji
LOKASYON	
En yakın karayolu	D010 Artvin-Ardahan Karayolu (5,3 km)
En yakın liman	Hopa (174,4 km)
En yakın demiryolu	Kars (92,4 km)
En yakın havalimanı	Kars (96,2 km)
En yakın lojistik merkezi	Kars Lojistik Merkezi (95,3 km)
İl merkezine uzaklık	7,5 km
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	51,4 ha
Sanayi Parsel Sayısı	30
Tahsis edilen	6
Tahsis edilebilir	24
Parsel büyüklükleri	
En küçük	3.249,88 m^2
En büyük	15.770,06 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	1010 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Şebekeye temini sağlanmış, artezyen kuyu suyu kullanılmaktadır.
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	17.778,33 m^2'lik parsel arıtma tesisi için ayrılmıştır ancak tesis bulunmamaktadır.
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Bekçi

Kaynak: (Ardahan OSB Müdürlüğü, 2023)

Organize Sanayi Bölgesi Bünyesindeki Hizmetler

- OSB dâhilinde kreş, anaokulu, güvenlik hizmeti ibadet alanları, kafe, süpermarket, ortak servis uygulaması, eğitim organizasyonları ve sağlık hizmetleri mevcut değildir. Bu durumun esas nedeni, organize sanayi bölgesinde faal durumda olan herhangi bir işletmenin bulunmamasıdır.

- Altyapı hizmetleri, ruhsat ve tapu işlemleri ile arsa tahsisine yönelik işlemler OSB yönetimi tarafından gerçekleştirilmektedir.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- OSB'nin yönetimsel ihtiyaçlarının karşılanması için ayrılmış olan 12.999,99 ve 11.664,06 m^2'lik iki adet parsel bulunmaktadır. Ancak sanayi bölgesinin faal olarak kullanılmaması sebebiyle ayrılmış olan bu parseller boş durumdadır ve üzerlerinde herhangi bir idari bina yoktur. Yönetimsel ihtiyaçlar ve ilgili hususlar Ardahan İl Özel İdaresi Binası'ndaki müdürlük ofisinde görüşülmektedir.

- OSB'de atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. OSB'nin faaliyetlerinin geliştirilmesine müteakip oluşacak ihtiyaç doğrultusunda atık su arıtma tesisi kurulması maksadıyla ayrılmış yaklaşık 18.000 m^2'lik alan mevcuttur. Kanalizasyon atık su şebeke ve kolektörü, yağmur suyu tahliye sistemi OSB içerisinde mevcuttur.

- OSB'de şebeke suyu için altyapı mevcuttur. Ancak şebeke suyu, artezyen kuyudan çekilen suyun, su deposuna aktarılması ve müteakiben işletmelere verilmesi ile temin edilmektedir.

- OSB'de data erişimi hususunda, organize sanayi bölgesi içinde hat güzergâhları için kabinler ve kapakları hazır vaziyettedir. Ancak hat başlangıcı Artvin – Ardahan Alaçam Köyü yolu ve Ardahan OSB kesişiminde yani OSB'nin girişine yaklaşık 500 metre uzaklıkta bulunmaktadır. Türk Telekom, OSB yönetimi talebi ve istemi durumunda TİP-2 fiber optik internet hizmetini hat başlangıcından OSB içine aktarabilecek altyapıyı hazırlamış durumdadır. GPON (Fiber Optik Ağ) altyapılı internet teknolojisi OSB bölgesinde mevcuttur. Bu teknoloji yardımıyla bölge 1 Gbit/GBPS'lik internet hızından faydalanabilecektir. Bununla birlikte, Baştoklu Köyü mevkii, Şahinbey TV istasyonunda bulunan, OSB'ye yaklaşık 4 km uzaklıkta ve GSM servislerinin hizmete sunulduğu baz istasyonu, hâlihazırda 4.5 G iletişimi sağlamaktadır. (Türk Telekom A.Ş. Erzurum Bölge Müdürlüğü, 2023)

- OSB'de doğalgaz altyapısı yoktur. OSB içinde kalan iç şebekenin OSB müdürlüğü tarafından dış şebekenin ise gaz dağıtım şirketinin EPDK lisans sınırı şartlarına göre BOTAŞ ya da gaz dağıtım şirketince oluşturulması mümkündür. Buna müteakip, altyapının işletilmesi OSB bünyesince ya da OSB bünyesi ve gaz dağıtım şirketi arasında yapılacak protokol ile gerçekleştirilebilecektir. (Kars-Ardahan Doğalgaz Dağıtım A.Ş., 2023)

- Organize sanayi bölgesinin içerisinde 5 adet trafo bulunmaktadır. Toplam kurulu güç 1010 kVA 'dır. Kurulu bu trafolardan çekilmiş olan en yüksek tüketim değeri 340 kVA olarak ölçülmüştür. OSB'nin işlerliğinin artması durumunda veya ihtiyaç durumunda kapasite artışına gidilebilecektir. Enerji iletimi havai hatlarla gerçekleştirilmektedir. (Aras Elektrik Dağıtım A.Ş. Ardahan İl Koordinatörlüğü, 2023)

- Lojistik operasyonel işlemlerinin gerçekleştirilmesi maksadıyla OSB içerisinde ayrılmış olan 4.350 ve 5.920 m^2'lik parsellerde teknik hizmetler için alan ayrılmıştır. Bölgesel olan taşıma faaliyetlerinin sağlanması amacıyla kullanılan en yakın lojistik merkezi ise yaklaşık 95 km uzaklıkta bulunan Kars Lojistik Merkezi'dir.

- OSB dahilinde itfaiye tarafından ön müdahale maksadıyla bırakılmış yangın hidrantları mevcuttur ancak sayıca yeterli değildir ve sadece idari parsel için ayrılmış bölge yakınında bulunmaktadır. Yangın dahilinde müdahale, yaklaşık 12 dakika uzaklıkta olan Ardahan Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır.

- OSB girişi-en yakın karayolu arasındaki yolun (Kartalpınar Köyü Sapağı), yaklaşık 1600 metrelik kısmı stabilize, OSB içindeki yolların yapımı ise (yaklaşık 3000 metre) kilit parke taşı olarak gerçekleştirilmiştir. Kilit parke taşları, yolda yaşanacak yıpranmaların onarılması açısından pratiklik sağlamasına rağmen, organize sanayi bölgesinin işlerlik kazanmasıyla beraber büyük tonajlı araçların üzerinden geçmesi, yolun çabuk eskimesine mahal verebilmektedir.

- OSB'nin arazi yapısının meyilli, arazi şev açısının yüksek ve zemin yapısının yarı kayalık-yarı yumuşak olmasından ötürü, parsellerin tahsis sonrası işletme kurulumu için gereken arazi düzleme maliyeti nispeten yüksektir. Ek olarak, bu meyilden ötürü yer yer bölge içi yollara taş ve toprak gibi arazi malzemeleri dökülebilmekte ve yağışlı dönemlerde bölge içi yollarda büyük ölçekli su birikintilerine rastlanılabilmektedir.

- OSB etrafındaki yerleşim yerlerinden ve içeride yer alan parsellerdeki kurulu işletmeleri birbirinden ayıran herhangi bir istinat duvarı ya da dikenli tel gibi ayraç unsur yoktur. Bununla birlikte, bölge içi güvenlik açısından MOBESE de bulunmamaktadır. Güvenlik, bekçi ile sağlanmaktadır.

- OSB' nin peyzaj mimarisi ve çevre düzenlemesinin yapılması gerekmektedir.

İnsan Kaynakları

- OSB'de aktif firma olmamakla birlikte ildeki mevcut firmalar meslek lisesi mezunu kaynakçı, mobilya ustası, süt imalatı ustası v.b. niteliklere haiz eleman bulmakta sıkıntı yaşamaktadır.

- Geçmiş yıllarda ara eleman yetişmesi ve sektör ihtiyaçlarının karşılanması maksadıyla OSB nezdinde, meslek yüksekokulları-teknik liseler arasında yapılmış bir iş birliği programı yoktur. Bu ihtiyacın karşılanmasına yönelik programlar, genel olarak T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde faaliyet yürüten bağlı, ilgili, ilişkili, koordineli kurum ve kuruluşlar (KOSGEB, Serhat Kalkınma Ajansı) ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yapılmaktadır.

- İldeki sanayi alanlarında firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını İŞKUR ve yayımladıkları ilanlar vasıtasıyla karşılamaktadır.

Yönetimsel Konular

- OSB bünyesi için ayrılmış idari personel (müdür, müdür yardımcısı, memur, sayman ya da evrak memuru) bulunmamaktadır.

- OSB'de idari bina ve bölge müdürü yoktur. OSB'nin %75 hissesi Ardahan İl Özel İdaresi, %25 hissesi ise Ardahan Ticaret ve Sanayi Odası'nda olduğu için sekretarya işlemlerini de Ardahan İl Merkezi'nde bulunan Ardahan İl Özel İdaresi gerçekleştirmektedir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- OSB'nin kapasite artımına gidebilmesi için ilk etapta altyapı ve üstyapıdaki eksiklerinin tamamlanması ve mevcut parsellere işlerlik kazandırılması gerekmektedir. Hâlihazırda boş parsel sayısının fazla ve doluluğun az olması sebebiyle etap bazında bir genişleme planı yoktur.

Diğer Konular

- Ardahan ilinde kış mevsiminin çok sert ve soğuk geçmesi, organize sanayi bölgesinin şehir merkezine nispeten uzak konumda olması, bölge bağlantı yolunun sanayi faaliyetlerine uygunsuzluğu, OSB parselasyon planında yer alan parsel zeminlerinin meyilli, kayalık olması, düzlenmeye ihtiyaç duyması ve diğer yandan ek maliyetler, OSB'nin aktif bir hale getirilmesini güçleştirmiştir. Bu bilgiler ışığında Ardahan OSB mevcut haliyle yatırımcı çekmekte zorlanmaktadır. Kanunların belirlediği ölçülerde değişiklikler yapılarak, alanın faal hale getirilmesi için GES, bioenerji ya da ihtisas (tarım, besi, sera ihtisas vb.) organize sanayi bölgesi niteliği kazandırılması gibi alternatif fikirler ortaya konabileceği değerlendirilmektedir.

- OSB yönetiminin sekretarya konumundan çıkarılması suretiyle gerekli organ ve kurullarının oluşturularak müdürlük haline getirilmesi, faaliyetlerine bu şekilde devam etmesi gerekmektedir. Ek olarak OSB için oluşturulmuş, mevcut durumun fotoğraflarla ve verilerle aktarıldığı bir web sayfası da mevcut değildir.

3.2.2. Ardahan Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1976, faaliyete başlama 1986
Web adresi	Yok
Faal firma sayısı	132
Çalışan kişi sayısı	400
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Yok
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Bakım Onarım (Kaporta, Boya, Elektrik, Yıkama) 2. Mobilya, Ahşap Ürünleri İmalatı 3. Yedek Parça Satış (Tarım makinaları, otomotiv) 4. PVC Doğramacılığı (Kapı, pencere imalatı vs.)
LOKASYON	
En yakın karayolu	D010 Ardahan-Kars Karayolu (0,4 km)
En yakın liman	Hopa (178 km)
En yakın demiryolu	Kars (86,2 km)
En yakın havalimanı	Kars (91,2 km)
En yakın lojistik merkezi	Kars Lojistik Merkezi (94,0 km)
İŞYERİ VE İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	22,8 ha
Sanayi İşletme Kapasitesi (İşyeri)	132
Tahsis edilen	132
Tahsis edilebilir	0
İşyeri büyüklükleri	
En küçük	240 m^2 (120 m^2 kapalı-120 m^2 açık alan)
En büyük	240 m^2 (120 m^2 kapalı-120 m^2 açık alan)
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	1040 kVA, çekilen en yüksek değer 250 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Var
Su temini	Şehir şebekesi
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	İşyeri ölçekli MOBESE

Kaynak: (Ardahan Merkez Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yapı kooperatifi yönetimi arsa tahsisi, ruhsatlandırma, tapu işlemleri, aidat toplama, SS'nin ihtiyaç ve taleplerini değerlendirme gibi işlemleri gerçekleştirmektedir.

- Ardahan Sanayi Sitesi şehir merkezine yaklaşık 3 km uzaklıkta olup konumu itibarıyle merkezi sayılabilecek bir noktada yer almaktadır. Sanayi Sitesi'nin içerisinde ya da kendi bünyesinde bir okul ya da kreş bulunmamaktadır. Ancak liseler, özel kreş ve öğrenci yurtları, sanayi sitesi bölgesine yürüme mesafesindedir. Bununla beraber toplu konutlar da aynı şekilde bölgeye oldukça yakın mesafededir.

- İbadethane ve süpermarket sanayi sitesine yürüme mesafesinde olup SS içerisinde çalışanların yemek ihtiyaçlarının giderilmesi için işletilen lokantalar mevcuttur.

- Sanayi sitesine ilişkin toplu taşıma şehir içi dolmuşlar ile sağlanmaktadır. Ortak servis uygulaması mevcut değildir.

- İlde, işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmeti vermek üzere faaliyet gösteren Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB) bulunmamaktadır.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- 1976 yılında devlet desteği ile yapılmaya başlanan sanayi sitesine, 1986 yılı itibariyle sanayi esnafı taşınmaya başlamıştır. Kurulum ve gelişme aşamasına tekabül eden bu yıllarda birçok altyapı, üstyapı ve organizasyonel problemlerle karşılaşılmıştır. Süreç devam ederken, Karadeniz Teknik Üniversitesi danışmanlığında yapılan uzman raporu sonucunda sorunların tespitleri yapılmış ve bu tespitler doğrultusunda eksikliklerin bir kısmı giderilmiştir. Ardından 1997'de tüm mülkiyet Ardahan Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'ne geçmiştir.

- Ardahan Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'ne ait idari hizmet binası mevcuttur. Genel kurul, başkan seçimi, delegasyon işlemleri ve üyelerin taleplerinin değerlendirilmesi gibi faaliyetler bu binadan yürütülmektedir.

- Sanayi sitesinde atık su, yağmur ve kanalizasyon altyapısı mevcuttur. İçme suyu, şehir şebekesinden temin edilmektedir. Ancak sanayi sitesi bölgesindeki yolların kilit taşıyla kaplanması esnasında bazı ızgaraların ve rögar kapaklarının taşlar altında kalması sebebiyle yağmur suyu altyapısı tam anlamıyla görevini yapamamaktadır. Ağır yağışın olduğu durumlarda, açıkta kalan ve faal şekilde çalışan ızgaralara yakın olan işyerlerinde herhangi bir sorun gözlenmezken uzak olan işyerleri taşkınlara maruz kalabilmektedir. Ek olarak Ardahan Sanayi sitesinde arıtma tesisi mevcut değildir.

- Sanayi sitesi içerisinde VDSL hizmeti mevcuttur. 50 MBPS hızlara ulaşabilen bakır kablolama altyapılı sistem hâlihazırda sanayi sitesi içerisinde faal vaziyettedir. Bununla birlikte, talep olduğu takdirde Kars Caddesi güzergâhı üzerinde aktif ve sanayi sitesine yaklaşık 750 metre uzaklıkta bulunan bölgeden temin edilmek koşuluyla, fiber optik hat üzerinden GPON internet altyapısı ile fiber internet hizmeti sunulabilecektir. (Türk Telekom A.Ş. Erzurum Bölge Müdürlüğü, 2023)

- Mobil haberleşme maksadıyla 4.5 G hizmetli baz istasyonu ise bölgeye 1,7 km uzaklıkta yer almaktadır. Bu istasyon, müşterek olarak GSM operatörleri tarafından kullanılmaktadır.

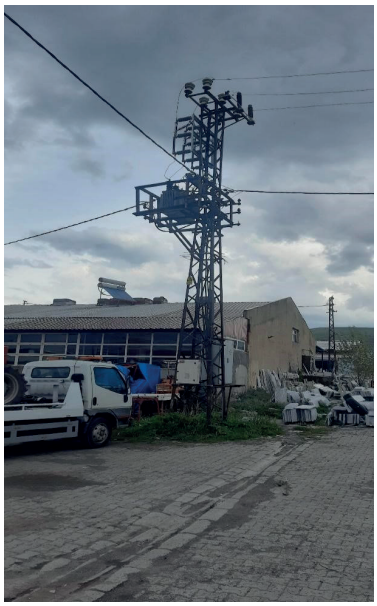
- Sanayi sitesinde yer alan 8 bloğa ilişkin doğalgaz servis kutuları mevcuttur. Bloklarda yer alan işyerleri ve işletmeler projelendirme ve hat imalatlarını kendileri finanse ederek tüketim vanalarını işyerleri önlerine getirebilir ve doğalgaz kullanımından faydalanabilirler. İhtiyaç doğrultusunda 300 mBar ya da 21 mBar'lık gaz basıncındaki doğalgaz, işletmelerin kullanımına sunulmuştur. Bununla birlikte genişleme yapılacak ve Ardahan Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'nin mülkiyetinde olan araziler de aynı şekilde doğalgaz altyapısı güzergâhındadır. (Kars-Ardahan Doğalgaz Dağıtım A.Ş., 2023)

- Bölgede 1040 kVA kurulu gücü temin edecek üç adet trafo bulunmaktadır. Çekilen en yüksek güç değerinin 250 kVA olduğu düşünüldüğünde elektrik dağıtım altyapı bölge için yeterlidir. Elektrik hatlarını işyerlerine bağlayan direklerin işyerlerine gereğinden fazla yakın olması hatta bazılarının işyerlerinin girişlerine tekabül etmesi kötü bir görüntü oluşturmaktadır. Bu durum, işyerlerine ait açık kullanım alanlarının tam performansıyla kullanılmasını olumsuz etkilemektedir. (Aras Elektrik Dağıtım A.Ş. Ardahan İl Koordinatörlüğü, 2023)

- Sanayi sitesi yapı kooperatifi mülkiyetindeki arazilerin tamamı (genişleme için kullanılması düşünülen araziler dâhil), istinat duvarları ile çevrelenmiştir. Sanayi sitesinde MOBESE sistemi yoktur. İşletmeler hususi olarak kameralı güvenlik sistemleri kullanmaktadırlar, ancak bir çok iş yerinde bu sistemler de faal değildir. Bunun yanında SS girişinde bir güvenlik kulübesi ya da bekçi bulunmamaktadır. İşletme sahiplerinin en büyük talepleri, güvenliği sağlayacak en az 2 bekçinin faaliyet göstermesi yönündedir.

- Sanayi sitesine giriş yapılabilen Kars Caddesi ve Ardahan-Çıldır Yolu güzergâhlarında asfalt yol mevcuttur. Sanayi Sitesi'nin içindeki geçiş güzergâhlarında bulunan yollara yaklaşık 2.2 km'lik kilit parke taşı döşemesi yapılmıştır. Kilit parke taşı döşemesinin onarımı kolay olmasına rağmen, sanayi sitesi içerisinde bulunan vasıta lastik değişimi yapan dükkânları büyük tonajlı araçların da kullanmasından ve bölge zeminin bataklık olmasından ötürü bölge içindeki yolların bir kısmında eskimeler gözlenmektedir.

- SS dahilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. Yangın durumunda müdahale, yaklaşık 5 dakika uzaklıkta olan Ardahan Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır.

- Sanayi sitesinde faaliyet gösteren firmaların; oto tamir-bakım onarım, mobilya, oto lastik gibi sektörlerde başı çekmeleri ve bu faaliyetler yürütülürken yüksek miktarda atık oluşturmaları sebebiyle çevresel sorunlar meydana gelebilmektedir, temizlik hizmetleri istenen düzeyde değildir. Oluşan atıklar programlı bir şekilde katı atık toplama sistemiyle bertaraf edilmelidir. Olumsuz koşulların azaltılması ve iş yeri sahiplerinde yeterli bilinç oluşturulması amacıyla çevre mevzuatı ve atık yönetimi eğitimi verilmelidir. İşyeri sahiplerinin Atık Yönetimi Yönetmeliği hususunda bilgi sahibi olması sağlanmalıdır.

İnsan Kaynakları

- Sanayi sitesinin en belirgin ihtiyaçlarından birisi bölgesel ve ülkesel açık haline gelmiş ara eleman eksikliğidir. Faaliyet gösterilen bütün sektörlerde eleman açığı olmasına, mermer ve mobilya sektöründeki makine operatörlerine özellikle ihtiyaç duyulmasına ek olarak SS, Ardahan il merkezinde ara eleman ihtiyaçlarını, zorunlu stajlarını gerçekleştiren Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri öğrencilerinden ve Ardahan Mesleki Eğitim Merkezi'nden temin etmektedir. Ağırlıklı olarak elektrik-elektronik, mobilya-iç mekan tasarımı, metal teknolojisi ve motorlu araçlar teknolojisi gibi bölümleri bulunan Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri, 30-45 gün arasında değişmekte olan zorunlu stajlarını tamamlaması hususunda sanayi sitesinden faydalanmaktadırlar. 2022 yılında 30 öğrenci zorunlu stajlarını SS'de bulunan firmalarda tamamlamışlardır. Öğrenciler, mezuniyetleri sonrası da aynı şekilde SS' deki firmalarda işe başlayabilmektedirler.

- İŞKUR ile yürütülen ortak bir proje ya da program bulunmamaktadır. SS için özel tahsis edilmiş insan kaynakları uzmanı da mevcut değildir. İşletmeler, sadece eleman açıklarını giderme konusunda ilan ve duyuru noktasında İŞKUR'dan faydalanmaktadır. İŞKUR'un yanı sıra SS dahilindeki firmalar, insan kaynakları ihtiyaçlarını kendi imkânları yardımıyla gidermektedirler.

Yönetimsel Konular

- Yönetimsel konularla ilgilenen kooperatif bünyesinde, 1 başkan, 1 başkan yardımcısı ve 1 muhasip üye yer almaktadır.

- Ardahan Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'nde düzenli bir aidat sistemi bulunmamaktadır. Özellikle son yıllarda aidat ödemesi yönünde ciddi sıkıntılar yaşanmakta, aidatlar hiç toplanamamaktadır. İşletme sahipleri aidatların düzenli toplanarak, oluşan fonun işyerleri ve sanayi sitesinin çatı onarımı, şebeke suyu tahsisi, altyapı problemleri gibi hususların giderilmesinde kullanılmasını talep etmektedir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- Ardahan il merkezinde bulunan sanayi sitesi, konumunun avantajları sebebiyle 2023 yılı itibariyle %100 doluluk oranına sahiptir. Mevcut 132 firma, yaklaşık 400 çalışanla faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu firmalar genelde KOBİ ölçeğindedir. İşletme sahipleri ve girişimcilerin artan taleplerinin karşılanması maksadıyla mülkiyeti Ardahan Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'ne ait araziler üzerinde yaklaşık 44 iş yeri kapasiteli genişleme çalışmaları başlamıştır. İşyerleri 200 m^2 açık, 200 m^2 kapalı alana sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. Çalışmalar, parselasyon planlarının hazırlanması ve alt-üst yapı projelerinin oluşturulması aşamasındadır.

Diğer Konular

- SS'de odaklanılan yurt dışı pazarı yoktur. Faaliyetler il ölçeğinde ve bölgesel ihtiyaçların karşılanması maksadıyla sürdürülmektedir.

- Sanayi sitesindeki firmalar, eleman ve makine-ekipman eksiklerini gidermek suretiyle işletme kapasitelerini artırabilecekleri destek mekanizmaları hakkında ilgili değillerdir. Oransal olarak az sayıda firma bölgesel kamu kurum ve kuruluşlarının verdiği desteklere başvurmaktadır. Bu kapsamda firmalar yasal prosedürlerin belirlediği şartları sağlamak için gerekli eksiklerini gidermek konusunda istekli davranmamaktadırlar.

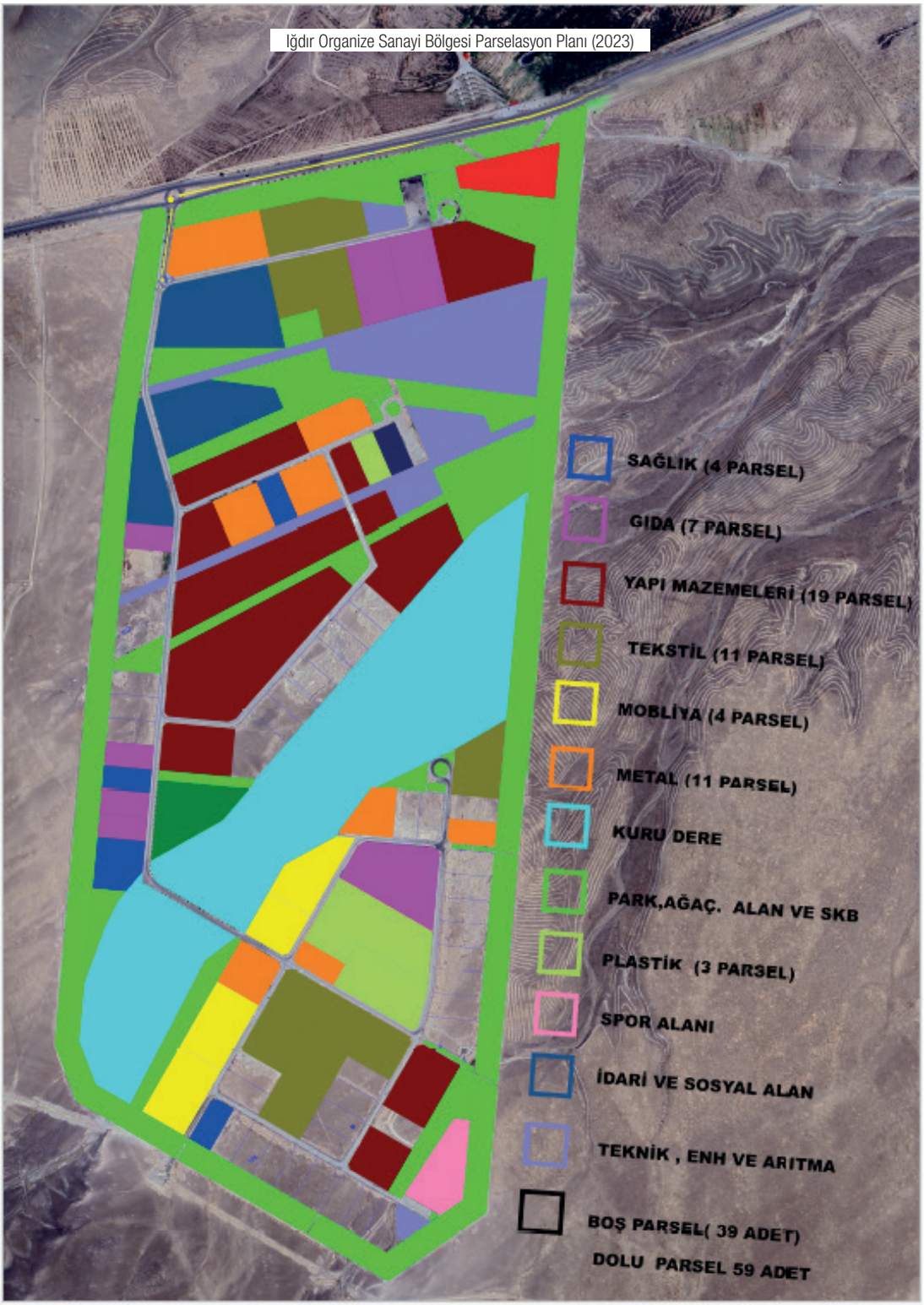
3.3. Iğdır İli Sanayi Bölgeleri

Iğdır ilinde sanayi alanında hizmet veren 1 adet organize sanayi bölgesi (OSB), 1 adet sanayi sitesi (SS) mevcuttur. Ayrıca sanayi bölgesi niteliğinde Iğdır Üniversitesi tarafından 2023 yılında Serhat Teknoloji Geliştirme Bölgesi kurulmuştur. 2023 yılı içerisinde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ile birlikte firma talepleri doğrultusunda çalışmalar devam etmektedir.[1]

Iğdır ilinde Türkiye'yi Nahçıvan'a bağlayan Dilucu Sınır Kapısı bulunmaktadır. Özellikle 2020 yılından beri gündemde olan Zengezur Koridoru konusu bu güzergâhı ulusal ve uluslararası düzeyde dikkat çeken bir noktaya taşımaktadır. Bu durumun imalat sanayi sektöründe OSB ve SS gibi toplu üretim alanlarının ivmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

[1] Bu çalışma organize sanayi bölgeleri ve sanayi sitelerine yönelik olduğu için teknoloji geliştirme bölgesine müstakil bir başlıkta yer verilmemiştir.

3.3.1. Iğdır Organize Sanayi Bölgesi

Kaynak: (Iğdır OSB Müdürlüğü, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1999
Web adresi	igdirosb.org.tr
Faal firma sayısı	24
Çalışan kişi sayısı	909[2]
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Kreş yapılmıştır ancak faal değildir.
Ağırlıklı Sektörler	1. İnşaat Malzemeleri İmalatı 2. Metal İşleme 3. Tekstil ve Hazır Giyim İmalatı 4. Ahşap ve Plastik Ürünleri İmalatı 5. Gıda Ürünleri İmalatı 6. Rafine Tuz İmalatı
LOKASYON	
En yakın karayolu	0 (Erzurum-Iğdır)
En yakın liman	373 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	113 km (Kars Tren Garı)
En yakın havalimanı	13,5 km (Iğdır Şehit Bülent Aydın Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	122 km (Kars Lojistik Merkezi)
Şehir merkezine uzaklığı	24 km
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	200
Sanayi Parsel Sayısı	98
Tahsis edilen	59
Tahsis edilebilir	39
Parsel büyüklükleri	
En küçük	5.000 m²
En büyük	30.000 m²
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	16.600 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Var
Su temini	Kuyu suyu (SONDAJ)
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	MOBESE ve çevre duvarı

Kaynak: (Iğdır OSB Müdürlüğü, 2023)

[2] Iğdır İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü'nün 2023 yılı saha çalışmaları verilerinden yararlanılmıştır.

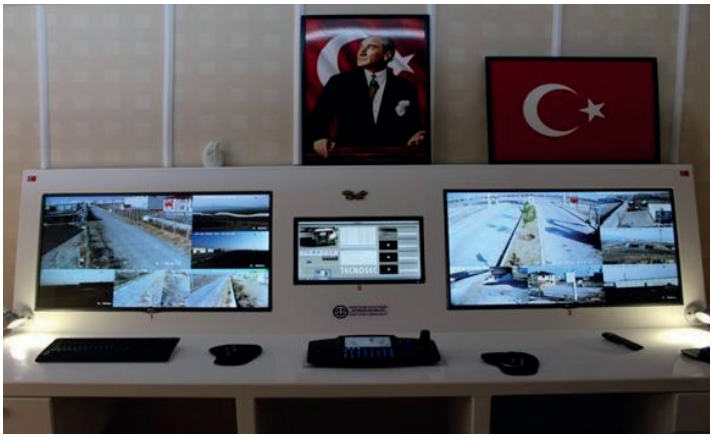
Organize Sanayi Bünyesindeki Hizmetler

- OSB yönetimi tarafından verilen hizmetler genel olarak arsa tahsisi, inşaat ruhsatı, yapı kullanım, iş yeri açma ve kullanma belgelerinin düzenlenmesini içermektedir. Ayrıca çevre temizliği ve düzenlenmesi de yapılmaktadır. Üretim aşamasına geçtikten sonra firmaların tapularını almalarına yönelik OSB Müdürlüğü tarafından T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile gerekli yazışmalar sağlanarak yatırımcıya tapusu verilmektedir.

- OSB dâhilinde kreş, anaokulu, mesleki eğitim kurumu, güvenlik hizmeti, kafe, süpermarket, toplu ulaşım ve sağlık hizmetleri mevcut değildir. OSB'de kreş yapımı fiziki olarak tamamlanmış olmakla birlikte henüz faaliyete geçmemiştir.

- MOBESE ile bütünleşmiş bir şekilde güvenlik kameraları ile güvenlik hizmeti mevcuttur.

Altyapı Durumları ve İhtiyaçlar

- OSB'ye ait enerji nakil hattı ve haberleşme hattı, yol bağlantıları, içme ve kullanma suyu deposu ve şebekesi, yağmur ve kanalizasyon altyapısı, çevre güvenlik duvarı ve MOBESE kamera sistemi ile doğalgaz altyapısı mevcuttur. Ancak su depolarının modernize edilmesi ve kapasitenin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

- OSB içindeki sanayi firmalara nitelikli insan kaynağı yetiştirmek amacıyla meslek okulu başta olmak üzere eğitim merkezine ihtiyaç duyulmaktadır.

- Hâlihazırda atık su arıtma tesisi yoktur. Bu durum giderilmesi gereken önemli altyapı ihtiyaçlarından birisidir.

- OSB dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. Yangın durumunda müdahale edecek olan Iğdır Belediye itfaiye Müdürlüğü il merkezinde olup 20 dakika uzaklıktadır.

- OSB'nin genel çevre düzenlemesi ve peyzaj çalışmalarının iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Hâlihazırda bu yönde çalışmalar yürütülmektedir.

- OSB'de GSM operatörlerinin şebeke-baz sıkıntılarının yanı sıra internet kesintileri olmaktadır. Bu durum gerek iletişim kurmayı gerekse firmaların iş süreçlerini zaman zaman zorlaştırmaktadır.

- OSB'deki firmalar, çalışanlara yönelik toplu taşıma olanaklarını kendileri sağlamaktadır. Bu konuda imkânların iyileştirilmesinin ilerleyen süreçlerde OSB'ye avantaj sağlayacağı değerlendirilmektedir.

- OSB içerisindeki yollar parke döşeme ve sıcak asfalttan yapılmıştır. Hâlihazırda yolların kullanım durumu iyidir.

- OSB içinde yönlendirme tabelalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca girişte parselasyon haritasına yer verilmesinin ilgili firmalara ulaşım sürecinde kolaylık sağlayacağı değerlendirilmektedir.

İnsan Kaynakları

- OSB'deki firmalar, kalifiye ara eleman bulmakta sıkıntı yaşamaktadır. Özellikle firmalar; kaynak ustası, CNC makine operatörü, elektrik teknikeri/teknisyeni, forklift operatörü, otomosyon ustası, ahşap kapı imalatçısı, taş kesim ustası, soğuk demirci, makine mühendisi/elektrik mühendisi/mekatronik mühendisi, remayözcü, modelist ve tasarımcı gibi meslek dallarında personel bulmakta sorun yaşamaktadır.[3]

- Meslek yüksekokulları ve teknik liseler ile ara kademe eleman yetiştirme amaçlı işbirlikleri mevcut olmakla birlikte geliştirilmesi gerekmektedir.

- Firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını kendi imkânları ve İŞKUR yardımı ile gidermeye çalışmaktadır.

- OSB'de 2023 yılı Aralık ayı itibariyle yaklaşık 909 kişi istihdam edilmektedir. Bahsi geçen istihdamın 268'i kadın 641'i erkektir.[4]

3 Saha çalışmaları yapılarak yüz yüze görüşmeler vasıtasıyla bilgiler temin edilmiştir. Ayrıca Iğdır İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü'nün 2023 yılı saha çalışmalarından yararlanılmıştır.

4 Saha çalışmaları yapılarak yüz yüze görüşmeler vasıtasıyla bilgiler temin edilmiştir. Ayrıca Iğdır İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü'nün 2023 yılı saha çalışmaları verilerinden yararlanılmıştır.

Yönetimsel Konular

- Iğdır OSB yönetimi içinde muhtelif paylara sahip üç kurum bulunmaktadır. 2023 yılı Haziran ayı itibariyle Iğdır İl Özel İdaresi'nin katılım payı %59, Iğdır Belediyesi'nin %35, Iğdır Ticaret ve Sanayi Odası'nın ise %6'dır.

- 2010 yılından beri OSB'nin muhtelif altyapı hizmetleri verilmeye başlanmış olup ihtiyaç ve öncelikler göz önünde bulundurularak 2010-2023 yılları arasında önemli çalışmalar yürütülmüştür.

- İlin imalat sanayi ihtiyaç ve sorunlarının kesintisiz ve hızlı çözülmesi ve daha kurumsal bir yapıya ulaşılmasını temin etmek üzere OSB sınırları içerisinde hizmet binası bulunmaktadır. OSB içinde idari bina bulunması önemli bir avantajdır.

- OSB yönetimi insan kaynakları; bölge müdürü, bir harita teknikeri ve bir muhasebe memurundan oluşmaktadır. Belirli dönemlerde İŞKUR personeli verilmektedir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- 2023 yılı Aralık ayı itibariyle doluluk oranı %60'tır. Iğdır Organize Sanayi Bölgesi'nin ileriye yönelik büyümesi (genişlemesi) kapsamında mevcut OSB'nin bitişiğinde bulunan alanın Iğdır OSB'ye tahsis edilmesi için iş ve işlemler yürütülmektedir.

Diğer Konular

- OSB'de bölgesel ve ulusal rekabeti hedefleyen firmalar bulunmaktadır.

- Web sitesi daha aktif kullanılabilir.

3.3.2. Iğdır Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1998
Web adresi	Yok
Faal firma sayısı	317
Çalışan kişi sayısı	800
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mesleki eğitim merkezi
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto bakım ve onarım faaliyetleri 2. Mobilya ve ahşap doğrama 3. Metal doğrama
LOKASYON	
En yakın karayolu	0
En yakın liman	399 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	139 km (Kars Tren Garı)
En yakın havalimanı	19,6 km (Iğdır Şehit Bülent Aydın Havalimanı)

En yakın lojistik merkezi	148 km (Kars Lojistik Merkezi)
Şehir merkezine uzaklığı	2,3 km
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	35
Sanayi işletme kapasitesi (iş yeri)	317
Tahsis edilen	317
Tahsis edilebilir	-
İşyeri büyüklükleri	
En küçük	128 m²
En büyük	250 m²
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	

Kaynak: Saha Araştırması

Iğdır Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Hâlihazırda sanayi sitesi yönetimi bulunmamaktadır. Bu bağlamda altyapı ihtiyaçlarının belirlenmesi ve buna bağlı olarak hizmet verilmesi noktasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Kamu kurumları nezdinde yapılması gereken resmi iş ve işlemleri sevk ve idare etmek, kurumu resmi ve özel sektöre karşı temsil etmek, üyelerden aidat toplama ve gerekli harcamaları mevzuat çerçevesinde gerçekleştirmek vb. konularda dezavantajlı bir durum söz konusudur.

- SS dâhilinde MOBESE, kreş, anaokulu, süpermarket, banka şubesi, ATM ve sağlık hizmeti mevcut değildir. Ancak SS içerisinde bakkal vardır. SS'deki iş yerleri banka iş ve işlemlerini şehir içine giderek yapmaktadır.

- SS içerisinde mesleki eğitim merkezi, restoran ve ibadet alanları bulunmaktadır. Ayrıca SS önünden geçen toplu taşıma araçları bulunmaktadır.

Altyapı Durumları ve İhtiyaçları

- Sanayi sitesinde elektrik enerjisi altyapısı bulunmakta ve dağıtım firmasından temin sağlanmaktadır. Rüzgârlı havalarda elektrik kesintileri yaşanabilmektedir. Bu bakımdan SS içindeki elektrik hatlarının modernize edilmesi ve yer altına alınması gerekmektedir.

- Iğdır ilinin su hattı şebekesi revize edilmektedir. Planlı bir şekilde şehre yeni şebeke hattından su verilmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Ancak hali hazırda SS'nin su ihtiyacı eski şebeke suyundan karşılanmaktadır.

- 2019-2022 yılları arasında SS içindeki yollar yapılmıştır. 2023 yılı itibariyle SS ve şehir içi arasındaki yol yapımı da gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan yollar kullanıma uygundur.

- SS'de doğalgaz altyapısı mevcuttur. Ancak iş yerleri tarafından kullanım oranı düşüktür. Yıl boyu faaliyet gösteren firmalar doğalgaz kullanırken diğerleri kış mevsiminde iş yoğunluğu azaldığından ötürü doğalgaz kullanmayı tercih etmemektedir.

- SS'de kanalizasyon altyapısı bulunmakla birlikte yetersiz olduğu değerlendirilmektedir.

- SS içinde genel çevre düzenlemesi ve peyzaj çalışmalarının gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

- SS'de mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır. Uygun sektörlerde sektör ile eğitim merkezi arasında iş birliği yapılmaktadır. Diğer sektörlerde faaliyet gösteren firmalara da uygun bölüm var ise meslek liselerinden stajyer gelmektedir.

- SS'de itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. Fakat yangın durumunda müdahale edecek olan Iğdır Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü 5 dakika mesafededir. Şehir içi olması hasebiyle bu konuda avantajlı bir durum söz konusudur.

- SS bünyesinde iletişim ve internet altyapısı mevcut ve yeterli seviyededir.

İnsan Kaynakları

- Iğdır SS'nin resmi olarak bir yönetim yapısı bulunmamaktadır.
- SS'de 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla yaklaşık 317 firma ve 800 çalışanı bulunmaktadır.
- Firmalar, kalifiye ara eleman bulmakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Özellikle firmalar meslek lisesi mezunu kaynakçı, elektrik elektronik elemanı ve mobilya imalatçısı, oto tamir bakim elemanı bulmakta sıkıntı yaşamaktadır.
- Firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını kendi imkânları ve İŞKUR yardımı ile gidermeye çalışmaktadır.

Yönetimsel Konular

- Iğdır SS'nin kooperatif olarak resmi bir yönetim yapısı bulunmamaktadır. Bu bağlamda yönetimsel bir boşluk olduğu değerlendirilmektedir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- Sanayi sitesinin kapasite artırım ve gelişimine yönelik belirgin bir planlama söz konusu değildir. Ancak buranın şehir içinde kalan bir yere dönüşmesi itibarıyle genişleme imkânı sınırlıdır. Dolayısıyla kapasite artırımı ve gelişim durumu dikkate alındığında yeni bir alanda SS olanağı bulunmaktadır.

Diğer Konular

- SS'deki firmaların yurt içi ve yurt dışı pazarı mevcuttur. Özellikle mobilya imalatı faaliyeti yürüten firmalar dönem dönem yurt dışına ürün satışı yapmaktadır. Diğer sektörlerdeki faaliyetler il ölçeğinde ve bölgesel ihtiyaçların karşılanması maksadıyla sürdürülmektedir.

3.4. Kars İli Sanayi Bölgeleri

Kars ilinde 2 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Bunlar; ikinci ilave bölgesi kamulaştırma işlemleri devam eden ve yakın zamanda 100 adet ilave parsele sahip olacak Kars Organize Sanayi Bölgesi ile inşaatı tamamlanan ve tahsisleri başlayan Kars Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi'dir. Kars merkezde ve il merkezinden sonra nüfus yoğunluğu en fazla iki ilçe olan Sarıkamış ve Kağızman'da ise sanayi siteleri bulunmaktadır. Bunlara ek olarak Selim ilçesinde 2017 yılında inşaatına başlanılan ve kaba inşaatı biten sanayi sitesinin altyapı ve üstyapılarının tamamlanasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Sanayi sitelerinin etkin ve verimli kullanılması, son yıllarda gelişme potansiyeli her geçen gün artan bölgenin ulusal ve uluslararası ticaret ile de paralel olarak artma eğilimi göstermektedir. Ayrıca son yıllarda imalat sanayindeki etkin bir yapı ile birlikte farklı sektörlerin de geliştiği görülmektedir.

3.4.1 Kars Organize Sanayi Bölgesi

Kars Organize Sanayi Bölgesi Parselasyon Planı (2023)

Kaynak: (Kars OSB Müdürlüğü, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1976
Web adresi	http://www.karsosb.org.tr/
Faal firma sayısı	80
Çalışan kişi sayısı	841
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Yok
Ağırlıklı Sektörler	1. Süt ve Süt Ürünleri Üretimi 2. Tarım Makineleri İmalatı 3. İnşaat Malzemeleri İmalatı 4. Mobilya İmalatı
LOKASYON	
En yakın karayolu	860 m (Erzurum – Kars)
En yakın liman	264.20 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	10 km (Doğu Ekspresi Hattı)
En yakın havalimanı	8.1 km (Kars Harakani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	2 km (Kars Lojistik Merkezi)
Şehir merkezine uzaklık	7 km
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	150,92 ha
Sanayi Parsel Sayısı	129
Tahsis edilen	119
Tahsis edilebilir	10
Parsel büyüklükleri	
En küçük	3,049.34 m²
En büyük	23,863.46 m²
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	1600 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Var
Doğalgaz şebekesi var mı?	Var
Su temini	Var
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok(İhale aşamasında)
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	MOBESE ile bağlantılı kamera sistemi, tel örgü ve istinat duvarı

Kaynak: (Kars OSB Müdürlüğü, 2023)

Organize Sanayi Bünyesindeki Hizmetler

- Yönetim tarafından verilen başlıca hizmetler arasında altyapı hizmetleri, bölge güvenliği, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, çevre temizliği ve tapu işlemleri yer almaktadır.
- OSB'ye toplu ulaşım imkânı mevcuttur.
- OSB dâhilinde ibadet alanları, restoran, kafe ve süpermarket hizmetleri mevcuttur.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- OSB dâhilinde, ilin imalat sanayi ihtiyaç ve sorunlarının kesintisiz ve hızlı çözülmesi ve daha kurumsal bir yapıya ulaşılması açısından hizmet binası ihtiyacı bulunmaktadır.
- OSB'nin genel çevre düzenlemesi ve peyzaj çalışmalarının gerçekleştirilmesi ihtiyacı vardır.
- OSB içerisindeki firmalarda çalışan ailelere hizmet edecek kreş/anaokulu ihtiyacı vardır.
- OSB içindeki sanayi firmalarına nitelikli insan kaynağı yetiştirmek amacıyla meslek okulu başta olmak üzere eğitim merkezleri ve çıraklık okulları ihtiyacı vardır.
- OSB içerisindeki elektrik hatlarının yer altına alınması gerekmektedir.
- OSB dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. Yangın durumunda müdahale edecek olan Kars Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü 15 dakika mesafededir. OSB dâhilinde yangın hidrantları mevcut olup itfaiye aracı ile diğer makine ve ekipmanlara ihtiyaç duyulmaktadır.
- OSB'de ağırlıklı olan süt ve süt ürünleri imalatçılarının üretimi esnasında ortaya çıkan peynir altı suyu, kanalizasyon rögar bacalarını ve ana kolektör hatlarını tıkamaktadır. Bu sorunun çözümü için gerekli olan kombine kanal açma aracına ihtiyaç duyulmaktadır.
- OSB içerisinde acil müdahale merkezi ile sağlık birimi ihtiyacı vardır.
- OSB'nin iletişim, internet altyapısı ve veri transferi mevcut ve yeterli seviyededir.
- OSB dâhilinde 2021 yılı yatırım programına alınan Merkezi Atık Su Projesi'nin uygulama projeleri onaylanmış olup Merkezi Atık Su tesisinin 2024 yılı içerinde inşaat ihalesinin yapılması planlanmaktadır.
- OSB içerisindeki su kuyusunun enerji ihtiyacı güneş enerji sistemi ile karşılanmaktadır.
- OSB içerisindeki yollar sıcak asfalttan yapılmış olup iyi durumdadır.

İnsan Kaynakları

- OSB'de 2023 Aralık ayı itibari ile 16 % (135) kadın çalışan oranı ile yaklaşık 841 çalışan ve 80 firma bulunmaktadır.
- OSB'deki firmalar, kalifiye ara eleman bulmakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Özellikle firmalar meslek lisesi mezunu kaynakçı, operatör, elektrik elektronik teknikeri ve tekstil sektörüne yönelik eleman bulmakta sorun yaşamaktadır.
- Meslek yüksekokulları ve teknik liseler ile ara kademe eleman yetiştirme amaçlı iş birlikleri mevcut olmakla birlikte geliştirilmesi gerekmektedir.
- Firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını kendi imkânları ve İŞKUR yardımı ile gidermeye çalışmaktadır.

Yönetimsel Konular

- Organize Sanayi Bölgesi yönetimi insan kaynakları; bir bölge müdürü, iki kontrol mühendisi, bir muhasebeci, bir elektrik teknikeri, bir muhasebe memuru, bir şoför ve bir odacıdan oluşmakta olup mevcut durumda ilave insan kaynağına ihtiyaç yoktur.
- 1976 yılında kurulan ve 1998 yılında faaliyete geçen Kars OSB'nin kurucu ortaklarından Kars İl Özel İdaresi %79, Kars Belediyesi %15 ve Kars Ticaret ve Sanayi Odası % 6 hisse payına sahiptir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- OSB'de tercih edilen firma tipi veya sermaye büyüklüğü bulunmamakla beraber sektörel olarak süt ve süt ürünleri dışında istihdam yoğun sektörlerden firmaların yerleşimi tercih edilmektedir.
- OSB'nin bir yıl içinde tam kapasite doluluğa ulaşması hedeflenmektedir. Önümüzdeki bir yıl içinde OSB dâhili firmanın % 10 kapasite artırımı yapması öngörülmektedir.
- OSB bünyesinde insan kaynakları ofisi kurulması amaçlanmaktadır.
- OSB olarak 2030 yılına kadar 2.100 çalışan sayısı ve 200 işletmeli bir sanayi bölgesi olma hedefi vardır.
- Kars OSB Müdürlüğü tarafından 2. ilave OSB kamulaştırma işlemleri devam ettirilmekte olup yatırımcılara tahsis edilmek üzere yaklaşık 100 adet yeni parsel en fazla 5 yıl içerisinde hazır hale getirilecektir.

Diğer Konular

- OSB dâhilindeki firmalara yönelik makine alımı, fuar katılımı ve Ar-Ge alanında teşviklerin faydalı olacağı ifade edilmiştir.
- Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında enerji tüketimlerine ilişkin indirim oranlarının artırılmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.
- OSB dâhilinde odaklanılan yurtdışı pazarlar Gürcistan, Nahçıvan ve Azerbaycan'dır.

3.4.2. Kars Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	2001
Web adresi	http://karsbesiosb.org.tr/
Faal firma sayısı	1
Çalışan kişi sayısı	5
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Yok
Ağırlıklı Sektörler	Büyükbaş Hayvancılık
LOKASYON	
En yakın karayolu	2.3 km (Ardahan – Kars)
En yakın liman	264.20 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	7.1 km (Doğu Ekspresi Hattı)
En yakın havalimanı	12 km (Kars Harakani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	15 km (Kars Lojistik Merkezi)
Şehir Merkezine Uzaklık	12 km
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	147,6 ha
Sanayi Parsel Sayısı	105
Tahsis edilen	20
Tahsis edilebilir	85
Parsel büyüklükleri	
En küçük	4,252.29 m²
En büyük	18,279.31 m²
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	1000 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Kuyu suyu kullanılmakta
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Var
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Çevre koruma duvarı ve güvenlik görevlisi ile sağlanmakta

Kaynak: (Kars TDİ Besi OSB Müdürlüğü, 2023)

Organize Sanayi Bünyesindeki Hizmetler

- TDİ Besi OSB yönetimi tarafından verilen başlıca hizmetler arasında altyapı hizmetleri, bölge güvenliği, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, çevre temizliği, güvenlik ve tapu işlemleri yer almaktadır.
- TDİ Besi OSB dâhilinde acil kesimhane ve karantina alanı hizmeti mevcuttur.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- TDİ Besi OSB dâhilinde kreş, anaokulu, meslek okulu, eğitim merkezi, ibadet alanları, restoran, kafe, süpermarket, toplu ulaşım imkânı, ortak servis uygulaması ve sağlık hizmeti mevcut değildir.
- TDİ Besi OSB Müdürlüğünün modern bir yönetim binasına ihtiyacı vardır.
- TDİ Besi OSB içerisinde MOBESE ile bütünleşmiş güvenlik kamera sistemi ihtiyacı vardır.
- TDİ Besi OSB dâhilinde hayvan hastanesi ihtiyacı vardır.
- TDİ Besi OSB'de doğalgaz altyapısı yoktur ve bu altyapıya ihtiyaç duyulmaktadır.
- TDİ Besi OSB dâhilinde ön müdahale itfaiye noktası mevcut değildir fakat yangın hidratları mevcuttur. En yakın itfaiye 15 dakika mesafedeki Kars Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür.
- TDİ Besi OSB'nin iletişim, internet altyapısı ve veri transferi mevcut ve yeterli seviyededir.

İnsan Kaynakları

- OSB'de 2023 yılı Aralık ayı itibariyle bir adet aktif firma bulunmaktadır.
- 2023 yılı sonu itibariyle faaliyete geçen bir adet et entegre tesisinde 5 kişi çalışmakta olup ilave personel alımları devam etmektedir. İleriki yıllarda toplam 40 kişinin istihdamı öngörülmektedir.

Yönetimsel Konular

- Kars TDİ Besi OSB Müdürlüğünde bir bölge müdürü, bir bölge müdür yardımcısı, bir kontrol mühendisi, bir muhasebe memuru ve bir de güvenlik görevlisi çalışmaktadır.
- 2001 yılında kurulan ve faaliyetlerine başlayan TDİ Besi OSB'nin kurucu ortaklarından Kars İl Özel İdaresi %79, Kars Belediyesi %15 ve Kars Ticaret ve Sanayi Odası %6 hisse payına sahiptir.
- TDİ Besi OSB dâhilinde devam eden bir adet (biyogaz tesisi) proje mevcuttur.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- TDİ Besi OSB'nin 2030 yılı içinde tam kapasite doluluğa ulaşması hedeflenmektedir. 2025 yılına kadar OSB dâhili firmaların %100 kapasite artırımı yapması öngörülmektedir.
- TDİ Besi OSB'de yerleşim için besicilik ve et sektöründen firmaların yanı sıra yem işleme tesisi, biyogaz üretim tesisi, gübre fabrikası, soğuk hava depoları ve yan üretim tesisleri gibi tesisler tercih edilmektedir.
- TDİ Besi OSB'de 20 tane 50 başlık, 32 tane 100 başlık ve 8 tane de 250 başlık büyükbaş hayvan kapasiteli besi işletmeleri planlanmıştır. Bunlara ek olarak 10 adet süt işletme parseli, 11 adet süt işleme sanayi

parseli, 8 adet sanayi parseli olmak üzere toplam 105 parsel bulunmaktadır. Ayrıca 1 adet biyogaz tesisi parseli yer almaktadır. Alanın toplam büyükbaş hayvan kapasitesi ise 8.130 olarak planlanmıştır.

Diğer Konular

- TDİ Besi OSB yönetimince biyogaz üretim tesis alanı ve organik gübre depolama alanı için ihale ilanına çıkılmıştır. Fakat uygun teklif gelmediği için gerçekleşmemiştir. 2024 yılında tekrar ihaleye çıkılması planlanmaktadır. 2024 yılında alternatif enerji konusunda hayvan gübresinden biyogaz ile elektrik üretimi yapılması planlanmaktadır

- TDİ Besi OSB dahilinde 2023 yılı içerisinde faaliyete geçen et entegre tesisi ile katma değerli üretim yapılmaktadır

- TDİ Besi OSB içerisinde yem fabrikası, hayvan hastanesi, gübre fabrikası, soğuk hava depoları, yan üretim tesisleri yatırımları yapılacaktır.

3.4.3. Kars Merkezi Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1975
Web adresi	Yok
Faal firma sayısı	430
Çalışan kişi sayısı	860
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Yok
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Tamir ve Bakım, 2. Demir Doğrama, 3. Mobilya İmalatı 4. Kerestecilik
LOKASYON	
En yakın karayolu	1 km (Kars – Erzurum)
En yakın liman	264.20 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	10 km (Doğu Ekspresi Hattı)
En yakın havalimanı	8 km (Kars Harakani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	1.5 km (Kars Lojistik Merkez)
Şehir Merkezine Uzaklık	7 km
İŞYERİ VE İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	110 ha
Sanayi İşletme Kapasitesi (İşyeri)	460
Tahsis edilen	430
Tahsis edilebilir	30
İşyeri büyüklükleri	
En küçük	185 m²
En büyük	1.100 m²
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	1300 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Var
Su temini	Şebeke suyu kullanılmakta
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	MOBESE kamera sistemi ile sağlanmakta

Kaynak: (Kars Sınırlı sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yönetimi tarafından verilen başlıca hizmetler arasında altyapı hizmetleri, bölge güvenliği, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, çevre temizliği, güvenlik ve tapu işlemleri yer almaktadır. Ayrıca kamu kurumları nezdinde yapılması gereken resmi iş ve işlemleri sevk ve idare etmek, kurumu resmi ve özel sektöre karşı temsil etmek, üyelerden aidatları toplamak ve gerekli harcamaları mevzuat çerçevesinde gerçekleştirmek, kooperatifin ihtiyaç ve sorunlarını tespit etmek ve çözmek ile yatırımların kontrolünü sağlamak diğer görevleri arasındadır.
- SS dâhilinde kreş, anaokulu, meslek okulu, eğitim merkezi, ortak servis uygulaması ve sağlık hizmeti mevcut değildir.
- SS içerisinde restoran, kafe, süpermarket, toplu taşıma ve ibadet alanları hizmeti mevcuttur.
- MOBESE ile bütünleşmiş bir şekilde güvenlik kameraları ile güvenlik hizmeti mevcuttur.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- SS dâhilinde atık su arıtma tesisi bulunmamakla birlikte öncelikli ihtiyaçlardandır.
- SS içerisindeki elektrik hatlarının yer altına alınması gerekmektedir.
- SS'nin su ihtiyacı şebeke suyundan karşılanmaktadır. Fakat ihtiyaca karşılık vermemektedir. Bu sorunun çözümüne yönelik alt yapı iyileştirme ve geliştirme ihtiyacı vardır.
- Sanayi sitesindeki yolların iyileştirilmesi ve çevre düzenlemesine ihtiyaç duyulmaktadır.
- SS dâhilinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. Yangın durumunda müdahale edecek olan Kars Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü 15 dakika uzaklıktadır. SS dâhilinde yangın hidratları mevcut değildir. İtfaiye aracı ve diğer makine ve ekipmanlara ihtiyaç duyulmaktadır.
- SS'deki mevcut ve kurulacak firmalarda gelecekte kalfa ve usta unvanı ile çalışacak veya kendi iş yerlerini açacak gençlerin yetiştirilmesini ve bu firmaların kaliteli mal ve hizmet üretmelerini sağlamak üzere nitelikli ara elaman ihtiyacını karşılayacak çıraklık eğitim merkezine ihtiyaç duyulmaktadır.
- SS dâhilinde iletişim ve internet altyapısı mevcut ve yeterli seviyededir.

İnsan Kaynakları

- Sanayi sitesinde 2023 Aralık ayı itibarı ile yaklaşık 860 çalışanı ile 430 firma bulunmaktadır.
- Firmalar, kalifiye ara eleman bulmakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Özellikle firmalar meslek lisesi mezunu kaynakçı, elektrik elektronik elemanı ve mobilya imalatçısı, oto tamir bakim elemanı bulmakta sıkıntı yaşamaktadır.
- Meslek yüksekokulları ve teknik liseler ile ara kademe eleman yetiştirme amaçlı işbirlikleri mevcut değildir.
- Firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını kendi imkânları ve İŞKUR yardımı ile gidermeye çalışmaktadır.

Yönetimsel Konular

- Sanayi sitesi yönetiminin insan kaynakları; kooperatif başkanı, 2 başkan vekili, 2 asıl üye, 3 denetim kurulu üyesi ve 1 muhasebeciden oluşmakta olup mevcut durumda herhangi bir insan kaynağına ihtiyaç yoktur.
- SS dâhilinde yönetim tarafından bir adet 45 iş yeri projesi ve sosyal tesis projesi (toplantı salonu, yemekhane, yönetim binası) tamamlanarak hizmete sunulmuştur.
- SS'nin 2025 yılına kadar 600 işletmesinin ve 1200 çalışanının olması hedeflenmektedir.
- Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı
- SS'nin 3 yıl içinde tam kapasite doluluğa ulaşması hedeflenmektedir. Önümüzdeki bir yıl içinde OSB dâhili firmanın %10 kapasite artırımı yapması öngörülmektedir.
- SS'de tercih edilen firma tipi veya sermaye büyüklüğü veya sektör tercihi bulunmamaktadır.
- SS kooperatif başkanlınca 2026 yılına kadar ilave 50 yeni iş yeri yapılması planlanmaktadır.

Diğer Konular

- SS dâhilindeki firmalara yönelik makine ekipman alımında, fuarlara katılımda, yeni ürün ve AR-GE çalışmaları gibi konularda danışmanlık ve bilgilendirme ihtiyacı olduğu belirtilmiştir.
- SS'de odaklanılan yurtdışı pazarı yoktur, faaliyetler il ölçeği ve bölgesel ihtiyaçların karşılanması maksadıyla sürdürülmektedir.

3.4.4. Sarıkamış Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1973
Web adresi	Yok
Faal firma sayısı	25
Çalışan kişi sayısı	55
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Yok
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Tamir-Bakım 2. Soba İmalatı 3. Kerestecilik
LOKASYON	
En yakın karayolu	1 km (Kars – Erzurum)
En yakın liman	328 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	1 km (Doğu Ekspresi Hattı)
En yakın havalimanı	57 km (Kars Harakani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	54 km (Kars Lojistik Merkez)
İlçe Merkezine Uzaklık	2 km
İŞYERİ VE İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	28 ha
Sanayi İşletme Kapasitesi (İşyeri)	30
Tahsis edilen	25
Tahsis edilebilir	5
İşyeri büyüklükleri	
En küçük	40 m^2
En büyük	270 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	380 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Şebeke suyu kullanılmakta
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Herhangi bir güvenlik uygulaması yok.

Kaynak: (Sarıkamış Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- Sanayi sitesi yönetimi tarafından verilen başlıca hizmetler arasında altyapı hizmetleri, bölge güvenliği, arsa tahsisleri, ruhsatlandırma, çevre temizliği, güvenlik ve tapu işlemleri yer almaktadır. Ayrıca kamu kurumları nezdinde yapılması gereken resmi iş ve işlemleri sevk ve idare etmek, kurumu resmi ve özel sektöre karşı temsil etmek, üyelerden aidatları toplamak ve gerekli harcamaları mevzuat çerçevesinde gerçekleştirmek, kooperatifin ihtiyaç ve sorunlarını tespit etmek ve çözmek ile yatırımların kontrolünü sağlamak diğer görevleri arasındadır.

- SS dâhilinde kreş, anaokulu, meslek okulu, eğitim merkezi, güvenlik hizmeti, ibadet alanları, restoran, kafe, süpermarket, toplu ulaşım imkânı, ortak servis uygulaması ve sağlık hizmeti mevcut değildir.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- SS kooperatif başkanlığının yönetim binası ve donanımı mevcut değildir. Kurumsal bir yapı ve daha iyi hizmet verilebilmesi için yönetim binasına ihtiyaç vardır.

- SS içerisinde ve çevresinde herhangi bir güvenlik uygulaması bulunmadığından güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesi için çevre koruması (duvar/tel) ve kamera sistemi kurulumu ihtiyacı vardır.

- SS dâhilinde atık su arıtma tesisi mevcut değildir ve ihtiyaç vardır.

- SS dâhilinde doğalgaz altyapısı mevcut değildir ve ihtiyaç vardır.

- SS dâhilinde yangın hidratları mevcut değildir. En yakın itfaiye, 10 dakika mesafedeki Sarıkamış Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür. SS dâhilinde ön müdahale itfaiye noktası mevcut değildir ve ihtiyaç söz konusudur.

- SS dâhilinde iletişim ve internet altyapısı mevcut ve yeterli seviyededir.

İnsan Kaynakları

- Sanayi sitesinde 2023 yılı Aralık ayı itibarı ile yaklaşık 55 çalışanı ile 23 firma bulunmaktadır.
- SS'deki firmalar, kalifiye ara eleman bulmakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu durum sanayi sitesindeki işletmelerin faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Özellikle firmalar meslek lisesi mezunu kaynakçı, elektrik elektronik teknikeri, mobilya ustası ve oto tamir -bakim elemanı bulmakta sıkıntı yaşamaktadır.
- Meslek yüksekokulları ve teknik liseler ile ara kademe eleman yetiştirme amaçlı işbirlikleri mevcut değildir.
- Firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını kendi imkânları ve İŞKUR yardımı ile gidermeye çalışmaktadır.

Yönetimsel Konular

- Sanayi sitesi yönetiminin insan kaynakları sadece kooperatif başkanından oluşmakta ve bir teknik personele ihtiyaç duyulmaktadır.
- Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı
- SS'nin 2030 yılı içinde tam kapasite doluluğa ulaşması hedeflenmektedir.
- SS'nin 2025 yılına kadar 30 işletmesinin ve 120 çalışanının olması hedeflenmektedir.
- SS 'de tercih edilen firma tipi veya sermaye büyüklüğü veya sektör tercihi bulunmamaktadır.

Diğer Konular

- SS dâhilindeki firmalara yönelik makine ekipman alımında, fuarlara katılımda, yeni ürün ve AR-GE çalışmaları gibi konularda danışmanlık ve bilgilendirme ihtiyacı olduğu belirtilmiştir.

3.4.5. Kağızman Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1997
Web adresi	Yok
Faal firma sayısı	49
Çalışan kişi sayısı	150
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Yok
Ağırlıklı Sektörler	1. Demir Doğrama İmalatı 2. Mobilya İmalatı 3. Oto Tamir Bakım
LOKASYON	
En yakın karayolu	3 km (Kağızman – Kars)
En yakın liman	355 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	80 km (Doğu Ekspresi Demiryolu Hattı)
En yakın havalimanı	81 km (Kars Harakani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	78 km (Kars Lojistik Merkezi)
İlçe merkezine uzaklığı	10 km

İŞYERİ VE İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	57 ha
Sanayi İşletme Kapasitesi (İşyeri)	75
Tahsis edilen	55
Tahsis edilebilir	20
İşyeri büyüklükleri	
En küçük	109,76 m^2
En büyük	32647,98 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	1250 kVA
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Şebeke suyu kullanılmakta
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Herhangi bir güvenlik uygulaması yok

Kaynak: (Kağızman Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

Sanayi Sitesi Bünyesindeki Hizmetler

- SS yönetimi tarafından verilen başlıca hizmetler arasında kamu kurumları nezdinde yapılması gereken resmi iş ve işlemleri sevk ve idare etmek, kurumu resmi ve özel sektöre karşı temsil etmek, üyelerden aidat toplama ve gerekli harcamaları mevzuat çerçevesinde gerçekleştirmek, kooperatifin ihtiyaç ve sorunlarının tespit ve çözümünü, yatırımların kontrolünün sağlamak olarak sıralanabilmektedir.
- SS dâhilinde kreş, anaokulu, meslek okulu, eğitim merkezi, güvenlik hizmeti, ibadet alanları, süpermarket, toplu ulaşım imkânı, ortak servis uygulaması ve sağlık hizmeti mevcut değildir.
- SS içerisinde restoran ve kafe hizmeti mevcuttur.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- Sanayi sitesinin yönetim binası mevcut ve yeterlidir.
- Sanayi sitesinde herhangi bir güvenlik uygulaması bulunmadığından kamera, duvar, tel ve görevli ihtiyacı vardır.
- SS'nin atık su arıtma tesisine ihtiyacı öncelikli altyapı gereksinimlerindendir. (SS'nin bir tarafının eğimli ve herhangi bir bariyere sahip olmaması nedeni ile atık-kirli suları çevreye, komşuların ekinlerine, evlerine ve bahçelerine kontrolsüz bir şekilde akmaktadır.)
- SS'nin katı atık toplama alanı bulunmamaktadır. Bunun için 50 m^2 bir alan düzenlenerek sanayi sitesine ait

dağınık haldeki çöp konteynerlerinin burada toplanması ve bu atıkların çevreye verdiği zararların giderilmesi gerekmektedir.

- SS'nin girişine "giriş kapısı" yapılarak şehirlerarası güzergâh üzerinde bulunan sitenin görünürlüğünün sağlanması önemli görülmektedir.
- SS dâhilinde doğalgaz altyapısı mevcut değildir ve ihtiyaç vardır.
- Sanayi sitesinin ortak kullanım alanı çevre düzenlemesi ile sanayinin görüntü ve çevre kirliliği sorunu vardır. Bu sorunu çözmeye yönelik peyzaj ve çevre düzenlemesi ihtiyacı söz konusudur.
- SS dâhilinde su temininde şebeke suyu kullanılmakta fakat yeterli değildir.
- SS dâhilinde yangın hidratları yeterli sayıda değildir. En yakın itfaiye, 10 dakika mesafedeki Kağızman Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'dür. SS dâhilinde ön müdahale itfaiye noktası mevcut değildir ve ihtiyaç söz konusudur.
- SS deki mevcut ve kurulacak firmalarda nitelikli ara elaman ihtiyacını karşılayacak kalfa ve usta unvanı ile çalışacak veya kendi iş yerlerini açacak gençlerin yetiştirilmesi amacıyla çıraklık eğitim merkezine ihtiyaç duyulmaktadır.
- SS dâhilinde iletişim ve internet altyapısı mevcut ve yeterli seviyededir.

İnsan Kaynakları

- Sanayi sitesinde 2023 yılı Aralık ayı itibarı ile yaklaşık 150 çalışanı ile 49 firma bulunmaktadır.
- Meslek yüksekokulları ve teknik liseler ile ara kademe eleman yetiştirme amaçlı işbirlikleri mevcut değildir.
- SS'deki firmalar, kalifiye ara eleman bulmakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu durum sanayi sitesindeki işletmelerin faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Özellikle firmalar meslek lisesi mezunu kaynakçı, elektrik elektronik teknikeri, mobilya imalatçısı, oto tamir bakim elemanı bulmakta sıkıntı yaşamaktadır.
- Sanayi sitesindeki işletmelerde gençlerin istihdam potansiyelini artırmak ve işverenlerin talep ettiği nitelikte

çalışana ulaşmasını sağlamak için staj ortamı sağlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır İlçedeki meslek lisesinde okuyan gençler başta olmak üzere gençlerin staj yapabilecekleri programların tasarlanıp uygulanması gerekmektedir.

- Firmalar insan kaynakları ihtiyaçlarını kendi imkânları ve İŞKUR yardımı ile gidermeye çalışmaktadır.
- Yönetimsel Konular
- Sanayi sitesi yönetiminin insan kaynakları kooperatif başkanı, başkan vekili, bir üye ve muhasebeciden oluşmakta olup mevcut durumda herhangi bir insan kaynağına ihtiyaç duyulmamaktadır.
- SS'nin 2025 yılına kadar 60 işletmesinin ve 220 çalışanının olması hedeflenmektedir.
- Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı
- SS'nin 2030 yılı içinde tam kapasite doluluğa ulaşması hedeflenmektedir.
- SS'de tercih edilen firma tipi, sermaye büyüklüğü veya sektör tercihi bulunmamaktadır.

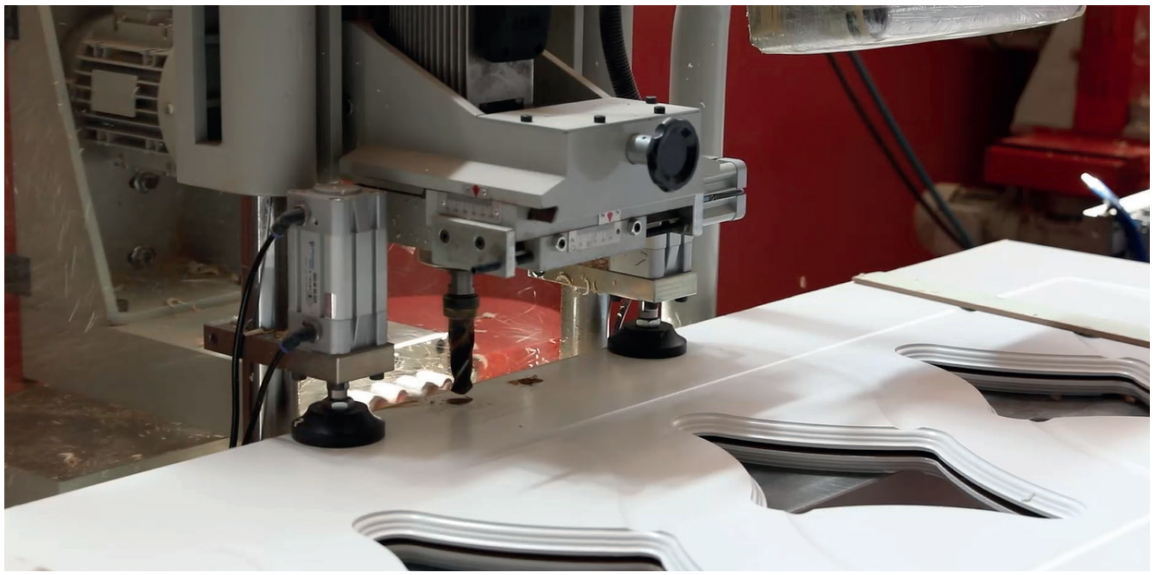

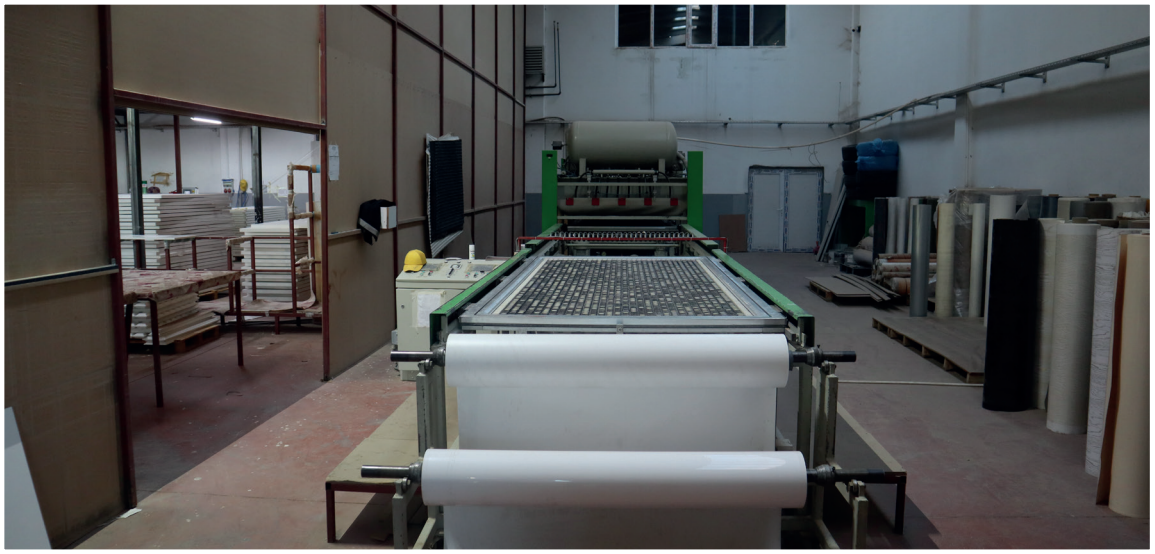
Diğer Konular

- SS dâhilindeki firmalara yönelik makine ekipman alımında, fuarlara katılımda, yeni ürün ve AR-GE çalışmaları gibi konularda danışmanlık ve bilgilendirme ihtiyacı olduğu belirtilmiştir.

TRA2 Bölgesinde üretim yapan firmalara ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

4. Bölüm

ALTYAPI ÇALIŞMALARI DEVAM EDEN SANAYİ BÖLGELERİ

4. Altyapı Çalışmaları Devam Eden Sanayi Bölgeleri

4.1. Ağrı İli

4.1.1. Diyadin Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi

Kaynak: (Google Earh, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	2016
Web adresi	http://www.diyadintdiosb.org.tr/
Faal firma sayısı	-
Çalışan kişi sayısı	-
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Mevcut değil
Ağırlıklı Sektörler	1. Tarımsal faaliyet 2. Örtü altı seracılık
LOKASYON	
En yakın karayolu	15 km (D100 Karayolu)
En yakın liman	483 km (Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	212 km (Van Garı)
En yakın havalimanı	73 km (Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı)

En yakın lojistik merkezi	215 km (Kars Lojistik Merkezi)
İlçe merkezine uzaklık	6 km
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	130
Sanayi Parsel Sayısı	34
Tahsis edilen	-
Tahsis edilebilir	-
Parsel büyüklükleri	
En küçük	17.000 m^2
En büyük	34.000 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	Yok
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Yok
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Güvenlik Görevlisi

Kaynak: (Ağrı Diyadin TDİS OSB Müdürlüğü, 2023)

Organize Sanayi Bünyesindeki Hizmetler

- OSB bünyesinde sosyal donatı alanları mevcut değildir fakat parselasyonu yapılarak alanlar ayrılmıştır.
- Organize Sanayi Bölgesi içerisinde kafe, market ve ibadet alanı mevcut değildir.
- OSB personeli ulaşımını servislerle sağlamaktadır ayrıca personelin bir kısmı ulaşımını özel araçlarla gerçekleştirmektedir.
- OSB güvenliği için güvenlik görevlisi bulunmaktadır.

Altyapı Durumu ve İhtiyaçları

- İçme ve kullanma suyu, altyapı inşaat sürecinde temin edilecektir. Yapılacak seralara ait su ihtiyacı Murat Nehri ve proje alanının doğusunda yer alan kaynaktan tedarik edilecektir.
- Organize Sanayi Bölgesi, jeotermal kaynaklar kullanılarak ısınma ihtiyacını giderecektir. Bölge adına açılan jeotermal kaynaklar mevcuttur.
- Organize Sanayi Bölgesi henüz inşaat aşamasında olmasından dolayı itfaiye ve sağlık ile ilgili bir hizmet bulunmamaktadır.
- Organize Sanayi Bölgesi için ihtiyaç duyulan elektrik altyapısı 2024 yılı içerisinde kurulacaktır. Bölgede enerji temini yoktur fakat enerji verilebilecek bağlantı noktası mevcuttur.
- İhtisas OSB'de ADSL, VDSL ve GPON altyapı çalışmaları için yatırım gerekmektedir.
- Organize Sanayi Bölgesi için ihtiyaç duyulan kanalizasyon hattı 2024 yılı içerisinde yapılacaktır.
- Organize Sanayi Bölgesine ait yol çalışmaları devam etmektedir. Hafriyat süreci tamamlandıktan sonra, kilit parke taşı kullanılacaktır. Söz konusu yol imalatları 2024 yılı içerisinde yapılacaktır.
- Genel itibari ile OSB'de altyapı ve üstyapı çalışmaları devam etmektedir.

İnsan Kaynakları

- Organize Sanayi Bölgesi henüz işletme aşamasında olmadığından dolayı faal firma bulunmamaktadır.

Yönetimsel Konular

- Bölge müdürlüğü bünyesinde 2 personel çalışmakta olup, Bölge Müdürü ve kontrol mühendisi olarak görev yapmaktadırlar.
- OSB dâhilinde henüz idari bir bina bulunmamaktadır, fakat kurumsal işlemlerin yürütüldüğü geçici olarak kullanılan bir yapı vardır.
- Diyadin Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi'nin kurucu ortak yapısında katılım payları oranı %94 Ağrı İl Özel İdaresi, %6 ise Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası'na aittir.

Kapasite Artırımı ve Gelişim Planı

- OSB'de ulaşılması istenen hedefler; mevcut alanın altyapı işlemlerinin 1. ve 2. etap 2024 yılı içerisinde 3. ve 4. etabın da 2027 yılına kadar tamamlanması ve bünyesinde yer alan işletmeler ile tam kapasite üretime geçilmesidir.

Diğer Konular

Organize Sanayi Bölgesi, Tarım ve Orman Bakanlığı kredisi ile altyapı çalışmalarını devam ettirmektedir. Bunun dışında kurum ve kuruluşlardan herhangi bir mali desteğe başvuru yapılmamıştır.

4.2. Ardahan İli

4.2.1. Göle Sanayi Sitesi

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	1980
Web adresi	Web sitesi ya da mail adresi bulunmamaktadır.
Faal firma sayısı	49 (kooperatif üye iş yeri sayısı)
Çalışan kişi sayısı	160 (mevcut üye işyerleri çalışan sayısı)
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Teknik alan, idari hizmetler ve ibadethane için ayrılmış parseller mevcuttur.
Ağırlıklı Sektörler	1. Oto Bakım-Onarım (Kaporta, Boya, Elektrik, Yıkama, Lastik Değişimi) 2. Kerestecilik 3. Mobilya İmalatı 4. Demir-Çelik Eşya İmalatı
LOKASYON	
En yakın karayolu	D060 Artvin-Kars Karayolu (Yol üzerinde)
En yakın liman	Hopa (189 km)
En yakın demiryolu	Kars (78,8 km)
En yakın havalimanı	Kars (83,5 km)
En yakın lojistik merkezi	Kars Lojistik Merkezi (86,2 km)
İMAR ve PARSEL	
Büyüklüğü (hektar)	50,14 ha
Sanayi İşletme Kapasitesi (İşyeri)	
Tahsis edilen	0
Tahsis edilebilir	200 (planlanan)
İşyeri büyüklükleri	
En küçük	150 m^2

En büyük	200 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	Proje dahilinde ilk etapta 1000 kVA olarak planlanmıştır.
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) kurulu mu?	Kurulu değildir.
Doğalgaz şebekesi var mı?	Plan dahilindedir.
Su temini	Şebeke ya da artezyen kuyu suyu olarak planlanmıştır.
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Plan dahilindedir.2000 kişinin ihtiyacını karşılayacak kapasitede paket atık su arıtma tesisi kurulması hedeflenmiştir.
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Hususi olarak sağlanması planlanmıştır.

Kaynak: (Göle Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

1. Göle ilçesinde faaliyet gösteren mevcut işletmelerin toplulaştırılması ve talep dahilinde yeni işletmelere yönelik iş yeri tahsis edilmesi maksadıyla Artvin-Kars (D060) Karayolu üzerinde, Ardahan Üniversitesi Nihat Delibalta Meslek Yüksekokulu'nun yaklaşık 750 metre güneybatısındaki 16 parsellik alana kurulması planlanmıştır. Parseller üzerinde inşai faaliyetler tamamlanması müteakiben yapı ruhsatı-yapı kullanım izin belgelerine göre bağımsız bölüm tapuları hazırlanarak Kooperatif üyelerine verilecektir.
2. Sitenin kurulacağı alana ilişkin Göle Belediyesi İmar Planı'na göre ifraz işlemi gerçekleştirilmiştir.
3. Kurulacak olan SS'ye ilişkin finansman kaynağı olarak belirlenen tutar yaklaşık 100.000.000 TL'dir. Bu kaynağın %70'lik kısmının Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan hibe yoluyla, geriye kalan %30'luk kısmının ise Göle Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi bünyesince karşılanacağı öngörülmüştür. (Ardahan Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2023)

4. Bakanlığın ön gördüğü doğrultuda betonarme statik, mimari, elektrik ve mekanik projeler hazırlanmıştır.

5. Telekomünikasyon altyapısı olarak; Ardahan Üniversitesi Nihat Delibalta Göle Meslek Yüksekokulu'na ait menhol içerisinde, fiber altyapısı mevcuttur ve üniversite tarafından kullanılmaktadır. Bu ucun, kurulması planlanan SS bölgesine aktarım uzaklığı yaklaşık 1 kilometredir. Aktarım ile GPON bazda internet erişimi, kurulması planlanan SS bölgesine ulaştırılabilecektir. Bununla birlikte SS bölgesine en yakın 4.5 G altyapılı baz istasyonu Göle Merkez PTT binasında yer almaktadır ve takribi uzaklığı 3 kilometredir. Bu baz istasyonu sadece Türk Telekom'a tahsislidir ve faaldir. (Türk Telekom A.Ş. Erzurum Bölge Müdürlüğü, 2023)

6. Göle Yeni Otobüs Terminali'nin bulunduğu bölgeye doğalgaz hattı ulaşmaktadır. Ancak, yeri düşünülen SS için gaz dağıtım şirketi tarafından boru hattına geçiş planı yapılması ve doğalgaz arzı için sanayi kooperatifinden uygun debi ölçeğinde talep gelmesi gereklidir. (Kars-Ardahan Doğalgaz Dağıtım A.Ş., 2023)

7. Kullanım suyu, Göle Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nün en yakın şebeke hat güzergâhını yönlendirmesi ile temin edilebileceği gibi, artezyen kuyu suyunun, su deposu kurularak depolanması ile de sağlanabilecektir.

8. Çevreye zarar verilmemesi ve atık suların bertaraf edilmesi maksadıyla 2.000 kişilik paket atık su arıtma tesisi projeye dahil edilmiştir. Ağır sanayi üretimi ile ilgili bir çalışma site alanında yapılmayacaktır. (Göle Belediyesi, 2023)

9. Projenin yatırımı ve yürütülmesi başta Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmak üzere, İl Müdürlükleri, Göle Belediyesi ve kooperatif tarafından yapılacaktır. 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla Bakanlık ve Belediye arasında ödenek tahsisi için gerekli bürokratik süreç devam etmektedir.

4.3. Kars İli

4.3.1. Selim Sanayi Sitesi

Kaynak: (Google Earth, 2023)

GENEL BİLGİLER	
Kuruluş yılı	2016
Web adresi	Yok
Faal firma sayısı	Yok
Çalışan kişi sayısı	Yok
OSB/SS içerisinde sosyal donatı alanı mevcut mu? (kreş, mesleki kurslar vb.)	Yok
Ağırlıklı Sektörler	Yok
LOKASYON	
En yakın karayolu	100 m (Kars – Erzurum)
En yakın liman	303 km (Artvin Hopa Limanı)
En yakın demiryolu	2 km (Doğu Ekspresi Hattı)
En yakın havalimanı	27 km (Kars Harakani Havalimanı)
En yakın lojistik merkezi	22 km (Kars Lojistik Merkezi)
İlçe Merkezine Uzaklık	1 km
İŞYERİ VE İMAR	
Büyüklüğü (hektar)	52,93 ha
Sanayi İşletme Kapasitesi (İşyeri)	
Tahsis edilen	Yok
Tahsis edilebilir	Yok
İşyeri büyüklükleri	
En küçük	90 m^2
En büyük	180 m^2
ENERJİ ve ALTYAPI	
Elektrik kurulu güç	Proje dâhilinde ilk etapta 1000 kVA olarak planlanmıştır.
OSB/SS içerisinde Güneş Enerji Santrali (GES) var mı?	Yok
Doğalgaz şebekesi var mı?	Yok
Su temini	Şebeke ya da artezyen kuyu suyu olarak planlanmıştır.
Merkezi atık su arıtma tesisi var mı?	Yok
Güvenlik nasıl sağlanıyor? (MOBESE, tel örgü, görevli vb.)	Yok

Kaynak: (Selim Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi, 2023)

- 1996 yılında kurulan Selim SS Yapı Kooperatifi 2017 yılında sanayi sitesi inşaatı çalışmalarına başlamıştır. Bu inşaat faaliyetleri ile yaklaşık 21 adet 90 m^2'lik küçük iş yerleri ile 9 adet 180 m^2'lik büyük iş yerlerinin kaba inşaatını tamamlanmıştır. Fakat SS'nin mülkiyeti ile ilgili ortaya çıkan problemlerden dolayı inşaat bitirilememiş ve sanayi sitesi henüz faaliyete geçmemiştir.

- 2022 yılında Selim Belediyesi ile yapılan protokol çerçevesinde SS'nin bulunduğu 52.938,70 m^2'lik Cumhuriyet Mahallesi 419 ada 4 nolu parsel taşınmazı kooperatife kazandırılmıştır. İlgili taşınmazın mülkiyeti kooperatife geçtikten sonra toplamda 31 adet iş yerinin (21 adet 90 m^2'lik dükkan, 9 adet 180 m^2'lik dükkan ve 1 adet küçük fabrika niteliğinde olabilecek 452 m^2'lik dükkan), 2 adet 50 m^2'lik kafenin, 1 adet camiinin, 1 adet umumi wc'nin ve sosyal donatı alanlarının(yeşil alan ve spor alanları) tasarımı ve projesi tamamlanıp yapı ruhsatları alınmıştır.

- Sanayi sitesi yapı kooperatifi meri mevzuatı doğrultuda betonarme statik, mimari, elektrik ve mekanik projeler hazırlanmıştır.

- Altyapı ve üstyapı çalışmaları yarım ve eksik kalan SS'nin tamamlanmasına yönelik finansman ve diğer çalışmaların başta Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İl Müdürlükleri, Selim Belediyesi ve kooperatif işbirliğinde yapılması öngörülmektedir.

- Alt ve üst yapı inşaat faaliyetlerinin tamamlanmasına müteakiben yapı ruhsatı-yapı kullanım izin belgelerine göre bağımsız bölüm tapuları hazırlanarak kooperatif üyelerine verilecektir.

- 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla Selim Belediyesi ile kooperatifin faaliyetleri ve girişimleri ile finansman ve inşaat tamamlama süreçleri devam etmektedir.

5. Bölüm

ALTERNATİF SANAYİ ALANLARI

5. Alternatif Sanayi Alanları

5.1. Ağrı İli

2018 yılında Ağrı Valiliği tarafından ildeki genç işsizliği azaltmak, sanayi firmalarını tek bir alanda toplayarak kümelenmeyi oluşturmak ve ildeki katma değerli ürün üretimini artırmak amacıyla sanayi alanları oluşturulmaya başlanmıştır. Özellikle ildeki Organize Sanayi Bölgesi'nin merkeze uzak olması, kış şartlarından dolayı ulaşımın sağlanamaması, altyapısının yeterli olmaması ve bu nedenle sanayicilerin bu alanı tercih etmemelerinden dolayı il merkezine yakın lokasyonlarda tekstil, ayakkabı, çanta üretimi ve KOBİ'lere yönelik olarak sanayi alanları oluşturulmuştur. Bu alanlar;

Tekstilkent; Tekstil alanında, Ağrı'nın üretim merkezi olması amacıyla Ağrı Valiliği tarafından 2018 yılında fabrikaların temel atma töreni yapılmıştır. 2018 Haziran ayında Valilikçe ilk etap temeliyle başlayan Tekstilkent Projesi'nin 4 etabı da tamamlanmıştır. Tekstilkent dâhilinde faaliyet gösteren firmalarda yaklaşık 2.000 kişi istihdam edilmektedir. Bazı firmalar doğrudan ya da aracılar vasıtasıyla Arap ülkelerine ve farklı ülkelere ihracat gerçekleştirmektedir. Hammadde veya ara ürünü ise İstanbul, Bursa ve Kayseri gibi şehirler başta olmak üzere yurt içinden temin etmektedirler.

1. etapta tekstilkent yapıları; 4 adet 121 m x 40 m (4.842 m²) üretim atölyesi, 1 adet 23 m x 40 m (920 m²) yemekhane / sosyal tesis ve 1 adet 340 m² idari binadan oluşmaktadır. 2. etap içerisinde; 3 adet 121 m x 40 m (4.842 m²) üretim atölyesi bulunmaktadır. 3. Etap içerisinde 1 adet 363,25 m x 100,00 m boyutlarında 36.325 m² kapalı alana sahip yapı bulunmaktadır. 4. Etap içerisinde ise 44.800 m² kapalı alana sahip bir fabrika inşa edilmiştir. Sonrasında bu fabrika alanı 5.235 ve 3.780 m²'lik 9 üretim alanına bölünmüştür.

Tekstil anlamında ilde büyük yatırımlar yapılmasına karşın farklı sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bunların başında kalifiye personel eksikliği gelmektedir. Tekstil anlamında bir üretimin daha önceki yıllarda olmadığı ilde personel de tekstil alanında üretime yeni yeni katılmaya başlamaktadır. Bu sorunun firma sayısı çoğaldıkça ve personel devamlılığı sağlandıkça önümüzdeki yıllarda aşılacağı düşünülmektedir.

Ayakkabıcılar Sitesi; Ağrı'nın tekstil sektöründe olduğu gibi ayakkabı ve çanta sektöründe de üretim merkezi olması amacıyla 2020 yılında Ağrı Valiliği tarafından kurulmuştur. 6 adet 4.000 m2'lik üretim alanı bulunmaktadır. Çanta ve ayakkabı sektörüne yönelik faaliyet gösteren 6 işletmeyi bünyesinde barındırmaktadır. 2023 yılı itibarıyla tam doluluğa ulaşmıştır. Firmalar genel itibarıyla Rusya ve Ukrayna gibi ülkelere ihracat yapmaktadır. Hammadde veya ara ürünü ise İstanbul'dan temin etmektedirler. Firmaların toplamda 300'den fazla çalışanı bulunmaktadır. Yapılan fabrika alanlarında da peyzaj ve çevre düzenlemesi ihtiyacı bulunmaktadır.

KOBİ Merkezi'nin temelleri 2018 yılında atılmış ve 2019 yılında faaliyete girmiştir. Merkez; üç blok halinde 1.400 metrekare alan üzerinde 15 iş yerinden oluşmaktadır. Bölge ekonomisine katkı sağlayacak olan merkezde bulunan firmalar asansör, ayakkabı, baza, mobilya, çelik kapı, ambalaj, sac vb. sektörlerde imalat yapmaktadır. Ağrı İl Özel İdaresi kaynaklarıyla hayata geçirilen merkezde üretilen ürünler, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerin yanı sıra Gürcistan, Nahçıvan ve İran gibi yakın coğrafyada bulunan ülkelere de gönderilmektedir.

6. Bölüm

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

1. Iğdır ve Kars illerinde karma OSB'lerde temel altyapı ihtiyaçlarının büyük oranda giderildiği görülmektedir. Bu OSB'lerde hâlihazırda en öncelikli ihtiyaç atık su arıtma tesisi olarak tespit edilmiştir. Kars OSB dâhilinde 2021 Yılı Yatırım Programı'na alınan Merkezi Atık Su Projesi'nin uygulama projeleri onaylanmış olup Merkezi Atık Su Tesisinin inşaat ihalesinin yapılması planlanmaktadır. Ayrıca Kars karma OSB'nin idari bina öncelikli ihtiyaçları arasındadır. Iğdır OSB'de telekom ve GSM operatörleri altyapısının iyileştirilmesi öne çıkan ihtiyaçlar arasındadır.

2. Kars OSB'de yoğun olarak faaliyet gösteren süt ve süt ürünleri firmalarının üretim esnasında ortaya çıkan peynir altı suyu, kanalizasyon rögar bacalarını ve ana kolektör hatlarını tıkamaktadır. Bu sorunun çözümü için gerekli olan kombine kanal açma aracına ihtiyaç duyulmaktadır.

3. Ağrı ve Ardahan illerindeki karma OSB'lerinse güvenlik, ulaşım, doğalgaz altyapısı gibi daha temel düzeyde önemli ihtiyaçları bulunmaktadır. Ağrı ve Ardahan illerinde OSB'nin konum olarak yerinin uygun olmaması hem eksiklerin giderilmesi hem de yatırım talebi noktasında dezavantaj yaratmaktadır. Ayrıca Ağrı OSB'de elektrik altyapısı yetersiz olduğundan kesintiler yaşanmakta, içme suyu altyapısı olmadığından kuyu suyu kullanılmaktadır.

4. Sanayi siteleri değerlendirilecek olursa; ağırlıklı olarak elektrik, su, doğalgaz, kanalizasyon ve site içi yol sorunları olduğu görülmektedir. Rüzgarlı ve yağışlı havalarda elektrik kesintileri yanı sıra kanalizasyon tıkanıklıkları olduğu tespit edilmiştir. Yağmur ve kar suları sebebi ile rögarlar tıkanmaktadır. Ayrıca zaman zaman işyerlerini su basmaktadır.

5. Sanayi bölgelerindeki altyapı imkânlarının yetersiz olması rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir. Bu durum hem mevcut firmalara verilen hizmetin kalitesini düşürmekte hem de yeni yatırımların gelmesinde en büyük engel olarak görülmektedir.

6. Sanayi bölgelerinde kreş, restoran ve süpermarket, toplu ulaşım imkânlarının yetersiz olması firmaları ve çalışanları çeşitli kısıtlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu eksikler orta ve uzun vadede ilgili sanayi bölgesindeki firmaların memnuniyet düzeyini düşürmektedir.

7. OSB ve SS'lerin mevcut altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi için mali kaynak gereklidir. Altyapı imkânlarının geliştirilmesi ile hem mevcut yatırımcının memnuniyet düzeyinin artacağı hem de yeni yatırımcıların gelme olanağının artacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu durumun gelecek yatırımcı portföyünün de sektörel olarak çeşitlenmesine katkı sağlayacağı söylenebilir. Ancak atık su arıtma tesisi, doğalgaz altyapısı, idari bina, kreş, güvenlik v.b. konular göz önüne alındığında ciddi maliyetler ortaya koymaktadır. Bu finansmanın sağlanması için benzer sorunları yaşayan sanayi bölgeleri arasında koordinasyon sağlanarak il ve bölge bazlı olarak kısa ve orta vadeli planların yapılması gerekmektedir.

8. OSB ve SS'lerde yaşanan önemli sorunlardan birisi de yeterli personel istihdam edecek mali yeterliliğe sahip olunamamasıdır. Bu da OSB/SS yönetiminin, özellikle güvenlik elemanı ve idari personel istihdamında ciddi anlamda yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Kars Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi, Diyadin Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi, Diyadin, Doğubayazıt ve Patnos Sanayi Sitesi'nde güvenlik personeli bulunmaktadır. Kars ve Iğdır OSB ile Ağrı Vali Mutlu Aktaş SS'de MOBESE güvenlik kameraları ve çevre duvarı bulunmaktadır. Ancak diğer OSB ve SS'lerde böyle imkânlar henüz söz konusu değildir.

9. Yapılan çalışmada TRA2 Bölgesi'ndeki OSB ve SS'ler yanı sıra Ağrı ilindeki Tekstilkent, Ayakkabıcılar Sitesi, KOBİ Merkezi'nde faaliyet gösteren firmaların gerek vasıflı personel gerekse kalifiye ara eleman bulmakta sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sanayi bölgelerinde özellikle oto tamir bakım elemanı, kaynak ustası, süt imalatı ustası, CNC makine operatörü, elektrik teknikeri/teknisyeni, forklift operatörü, otomosyon ustası, ahşap kapı imalatçısı, mobilya imalatçısı, taş kesim ustası, soğuk demirci, makine mühendisi/elektrik mühendisi/mekatronik mühendisi, remayözcü, modelist ve tasarımcı gibi meslek dallarında personele ihtiyaç duyulmaktadır.

10. Sanayi bölgelerindeki firmalar insan kaynakları noktasında ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Ağrı OSB'de meslek lisesi ve Ağrı Merkez Vali Kutlu Aktaş Sanayi Sitesi ile Iğdır Merkez Sanayi Sitesi'nde mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır. Bunlar dışında kalan OSB ve SS'lerde meslek okulu veya eğitim merkezi yoktur. Bu konuda altyapı noktasında ilerleme kaydeden Iğdır ve Kars karma OSB'leri öncelikli görülmektedir. Bu OSB yönetimleri tarafından konuya ilişkin bir aksiyon planı hazırlanması ve kurumsal koordinasyonun sağlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

11. Sanayi bölgelerinde genel çevre düzenlemesi ve peyzaj çalışmalarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

12. Sanayi bölgelerinde acil müdahale merkezi ve sağlık hizmetleri birimi bulunmamaktadır.

13. Sanayi bölgelerinde itfaiye ön müdahale noktası mevcut değildir. Bu imkânlar ihtiyaç dahilinde en yakın belediyeler tarafından sağlanmaktadır.

14. Küçük sanayi sitelerinin çoğunda tahsis edilebilir alan bulunmamaktadır. Bu da ilde yeni sanayi işletmesi yatırımlarının olmamasına veya plansız şekilde şehir içine dağılmasına sebep olmaktadır. Dolu küçük sanayi siteleri için gelişim planlarının uygulanması gerekmektedir.

15. Ardahan Organize Sanayi Bölgesi mevcut haliyle daha önce belirtilen altyapı, coğrafi konum, uzaklık gibi sebeplerden dolayı atıl kalmış ve yatırımcılar tarafından talep edilmemektedir. Mevcut OSB'nin kanunların belirlediği ölçülerde değişiklikler yapılarak, alanın faal hale getirilmesi için GES, biyoenerji ya da ihtisas (tarım, besi, sera ihtisas vb.) organize sanayi bölgesi niteliği kazandırılması ile atıl durumdan çıkarılması, ilde ise yeni bir Karma OSB kurulması ilin de gündemindedir.

16. TRA2 Bölgesi'ndeki iller ve ilçeler sosyo-ekonomik anlamda geri kalmış alanlar olup bazı ilçeler ve Ardahan il merkezi gibi alanlarda OSB'ler ihtiyacın üstünde sorumluluk, bütçe ve alan gerektirmektedir. Bunun yerine mevzuatta "Orta Ölçekli Sanayi Bölgeleri"nin tanımlanıp Ardahan İl Merkezi, Göle, Sarıkamış, Kağızman, Tuzluca, Diyadin, Patnos gibi bölge içerisinde görece büyük ilçelerde ve il merkezlerinde uygulanması yeni OSB'lerin atıl kalmamasını, yatırımcıların daha kolay çekilmesini sağlayacaktır. Bu ilçelerde Ağrı ilinde uygulanan alternatif sanayi alanları gibi KOBİ Merkezi, Tekstilkent, Ayakkabıcılar Sitesi benzeri mevzuatça da tanımlanacak "Orta Ölçekli Sanayi Bölgeleri"nin yapılması buralarda yatırımcı çekme faaliyetlerini hızlandıracaktır.

17. Ağrı ili Doğubayazıt ilçesinde de Ağrı-Iğdır yolu üzerinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren irili ufaklı fabrikalar son 5 yıl içerisinde üretime başlamışlardır. Alanda istihdam sayısı 1.000 kişiye yaklaşmıştır. Bu kapsamda ilgili alanda bir Karma Organize Sanayi Bölgesi kurulması için ilde gündem oluşturulmuş ve başvurular için gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

Kaynakça

Ağrı Diyadin TDİS OSB Müdürlüğü. (tarih yok).

Ağrı Diyadin TDİS OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 16). Ağrı Diyadin TDİS OSB Müdürlüğü. Ağrı, Diyadin, Türkiye.

Ağrı OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 15). Ağrı OSB Genel Bilgiler Tablosu. Ağrı, Merkez, Türkiye.

Ağrı OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 20). Ağrı OSB Parselasyon Haritası. Ağrı, Merkez, Türkiye.

Ağrı Patnos Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Ağrı Patnos Sanayi Sitesi Genel Bilgiler. Ağrı, Patnos, Türkiye.

Ağrı Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Ağrı Vali Kutlu Aktaş Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi Genel Bilgiler. Ağrı, Merkez, Türkiye.

Aras Elektrik Dağıtım A.Ş. Ardahan İl Koordinatörlüğü. (2023, Mart 22). Ardahan OSB-SS,Göle SS Elektrik Altyapı Bilgileri. Ardahan, Merkez, Türkiye.

Ardahan Merkez Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Mart 2). Ardahan Merkez Sanayi Sitesi Genel Bilgiler Tablosu. Ardahan, Merkez, Türkiye.

Ardahan OSB Müdürlüğü. (2023, Mart 1). Ardahan OSB Genel Bilgiler Tablosu. Ardahan, Merkez, Türkiye.

Ardahan OSB Müdürlüğü. (2023, Mayıs 8). Ardahan OSB Parselasyon Haritası. Ardahan, Merkez, Türkiye.

Diyadin Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Diyadin Sanayi Sitesi Genel Bilgiler. Ağrı, Diyadin, Türkiye.

Doğubayazıt Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Doğubayazıt Sanayi Sitesi Genel Bilgiler. Ağrı, Doğubayazıt, Türkiye.

Eleşkirt Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Eleşkirt Sanayi Sitesi Genel Bilgiler. Ağrı, Eleşkirt, Türkiye.

Google Earh. (2023, Haziran 15). Diyadin TDİS Organize Sanayi Bölgesi Uydu Görüntüsü. Ağrı, Diyadin, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Ağrı Diyadin SS Uydu Görüntüsü. Ağrı, Diyadin, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Ağrı Doğubayazıt Sanayi Sitesi Uydu Görüntüsü. Ağrı, Doğubayazıt, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Ağrı Eleşkirt SS Uydu Görüntüsü. Ağrı, Eleşkirt, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Ağrı Patnos SS Uydu Görüntüsü. Ağrı, Patnos, Türkiye.

Google Earth. (2023, Kasım 15). Ağrı Vali Kutlu Aktaş Sanayi Sitesi Uydu Görüntüsü. Ağrı, Merkez, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Ardahan Küçük Sanayi Sitesi Uydu Görüntüsü. Ardahan, Merkez, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 9). Iğdır Küçük Sanayi Sitesi Uydu Görüntüsü. Iğdır, Merkez, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Kağızman SS Yapı Kooperatifi Uydu Görüntüsü. Kars, Kağızman, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Kars Merkez SS Uydu Görüntüsü. Kars, Merkez, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Kars TDİ Besi OSB Uydu Görüntüsü. Kars, Merkez, Türkiye.

Google Earth. (2023, Haziran 15). Sarıkamış SS Yapı Kooperatifi Uydu Görüntüsü. Kars, Sarıkamış, Türkiye.

Iğdır OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 10). Iğdır OSB Genel Bilgiler Tablosu. Iğdır, Merkez, Türkiye.

Iğdır OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 10). Iğdır OSB Parselasyon Haritası. Iğdır, Merkez, Türkiye.

Kağızman Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Kağızman Sanayi Sitesi Genel Bilgiler. Kars, Kağızman, Türkiye.

Kars OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 15). Kars OSB Genel Bilgiler Tablosu. Kars, Merkez, Türkiye.

Kars OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 15). Kars OSB Parselasyon Haritası. Kars, Merkez, Türkiye.

Kars Sınırlı sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Kars Sanayi Sitesi Genel Bilgiler. Kars, Merkez, Türkiye.

Kars TDİ Besi OSB Müdürlüğü. (2023, Haziran 15). Kars TDİ Besi OSB Genel Bilgileri. Kars, Merkez, Türkiye.

Kars-Ardahan Doğalgaz Dağıtım A.Ş. (2023, Mart 22). Ardahan OSB-SS,Göle SS Doğalgaz Altyapı Bilgileri. Ardahan, Merkez, Türkiye.

Sarıkamış Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Haziran 15). Sarıkamış Sanayi Sitesi Genel Bilgiler. Kars, Sarıkamış, Türkiye.

SBB. (2019). On Birinci Kalkınma Planı. Ankara: Strateji ve Bütçe Başkanlığı.

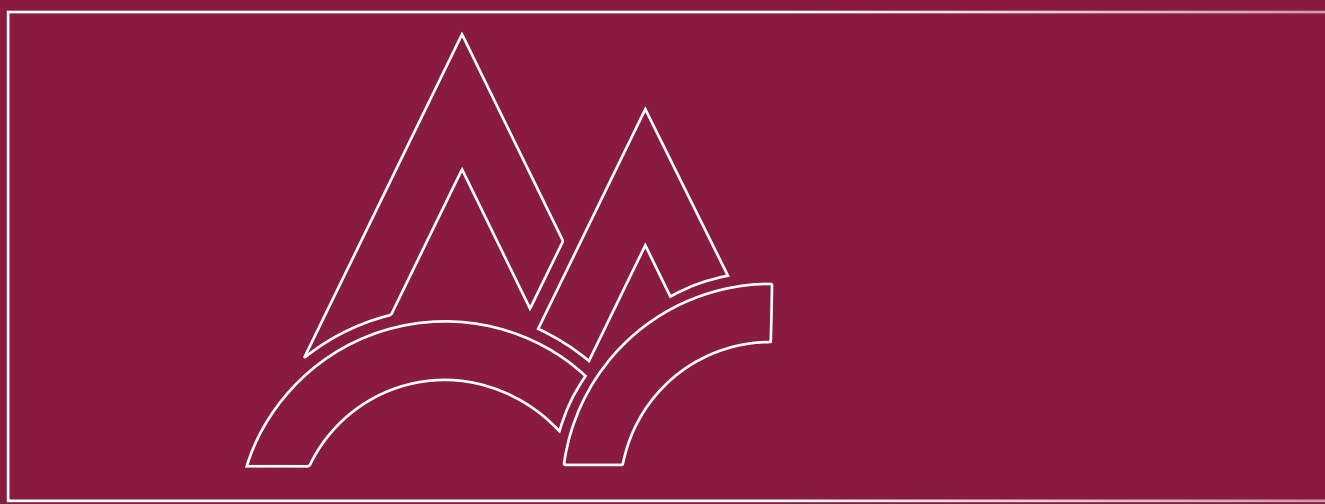
Selim Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi. (2023, Ağustos 2). Selim Sanayi Sitesi Genel Bilgiler Tablosu. Kars, Selim, Türkiye.

Sosyal Güvenlik Kurumu. (2023, Kasım 28). SGK Web Sitesi: https://www.sgk.gov.tr/ adresinden alındı

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2022). 2022 tarihinde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Web Sitesi: https://www.sanayi.gov.tr adresinden alındı.

TRA2 Bölgesi OSB Müdürlükleri. (2023, Aralık 8). TRA2 Bölge İllerinde OSB Alan Verileri. Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars.

Türk Telekom A.Ş. Erzurum Bölge Müdürlüğü. (2023, Mart 22). Ardahan OSB-Ardahan SS-Göle SS Telekomünikasyon Altyapı Bilgileri. Ardahan, Merkez, Türkiye.

SERKA
SERHAT KALKINMA AJANSI
DEVELOPMENT AGENCY

T.C. Serhat Kalkınma Ajansı

Ortakapı Mah. Atatürk Cad. No:69
Merkez/KARS

Telefon: +90 474 212 52 00

Ağrı Yatırım Destek Ofisi

Fırat Mah. Yaşar Kemal Cad.
Ağrı TSO Binası Kat:3
Merkez/AĞRI

Telefon: +90 472 215 04 24

Ardahan Yatırım Destek Ofisi

Karagöl Mah. Kongre Cad.
İskan Sk. TSO Binası No:41 Kat:2 No:1
Merkez/ARDAHAN

Telefon: +90 478 211 38 33

Iğdır Yatırım Destek Ofisi

Cumhuriyet Mah. 503. Sk.
Ağgül İş Merkezi No: 11 Kat:3/17
Merkez/IĞDIR

Telefon: +90 476 227 70 10

Kars Yatırım Destek Ofisi

Ortakapı Mah.
Atatürk Cad. No:69
Merkez/KARS

Telefon: +90 474 212 52 00

TRA2 BÖLGESİ SANAYİ BÖLGELERİ ALTYAPI DURUMLARI VE İHTİYAÇ ANALİZİ

Aralık 2023

ISBN: 978-605-70780-7-0

Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılamaz.